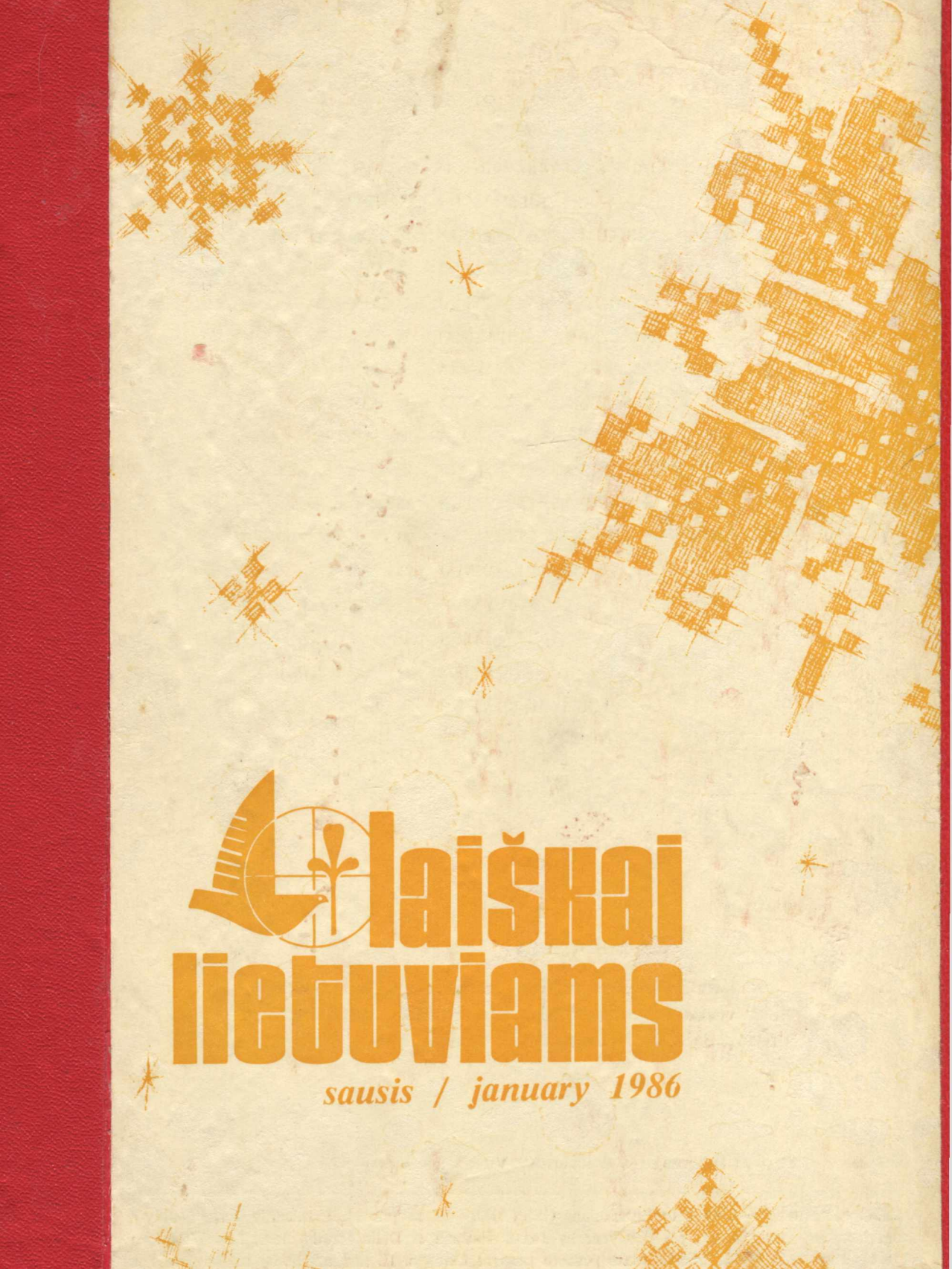
laiškai
lietuviams
sausis / january 1986

religinės ir tautinės kultūros žurnalas

Laiškai lietuviams

1986 / SAUSIS - JANUARY / VOLUME XXXVII, NO. 1

NAUJUS METUS PRADEDANT

JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

"Laiškai lietuviams" žengia į 37-uosius metus. Per visą tą ilgoką laikotarpį stengėmės mūsų tautiečiams duoti religinio ir tautinio peno, atsakyti į jų klausimus, nagrinėti šeimų ir jaunimo problemas, supažindinti su dabartiniu gyvenimu Lietuvoje, duoti patarimų, kad mūsų kalba būtų grynesnė.

Galbūt dabar mūsų (kaip ir kitų išeivijos laikraščių bei žurnalų) didžiausia problema yra skaitytojų mažėjimas. Mat vieni iškeliauja į amžinybę, kiti prašo daugiau žurnalo nesiuntinėti, nes "jau neįžiūri raidžių", o kai kurie domisi tik amerikietiška spauda, kurioje rašoma apie akcijas, pinigų investavimus ir kitokius biznio reikalus.

Ypač gaila, kad nuo lietuviškos spaudos vis labiau tolsta jaunimas. Jie atranda visokių pasiteisinimų, įvairiausių priežasčių, kaltindami mūsų spaudą, bet daugumas tų pasiteisinimų nėra pateisinami. Norint, kad ilgiau išeivijoje išsilaikytų mūsų lietuviškas gyvenimas, yra būtina jaunimui prenumeruoti ir skaityti lietuvišką spaudą. Taip pat reikėtų pratintis ir joje bendradarbiauti. Ne vienas jaunuolis kaltina redaktorius, kad jie taiso jų rašinius. Bet juk taisyti dažnai yra būtina. Jeigu rašinyje nebūtų jokių klaidų, tai niekas ir netaisytų. Redaktoriams tas taisymo darbas yra labai įkyrus ir nemalonus, bet argi galima spausdinti straipsnį su visokiomis gramatikos ir sintaksės klaidomis? Lietuvoje ir kitose šalyse prie redakcijų ir leidyklų visuomet būna kalbos žinovų ir stilistų, kurie dailina ir taiso beveik viską, kas spausdinti atsiunčiama. Juk būtų nekultūringa paleisti visuomenei laikraštį ar knygą, kur mirgėte mirgėtų visokios kalbos klaidos.

Labai gerai, kai mūsų tautiečiai, ką nors parašę, duoda pataisyti kalbą tam, kas ją geriau moka, bet būtų dar geriau, jeigu jie patys stengtųsi ją tobuliau išmokti. Literatūros jau turime. Nemaža šiam tikslui naudingos

Aušros Vartų koplyčia Vilniuje.

medžiagos yra išleista Lietuvoje. Tiesa, gal kartais nelengva iš ten gauti, bet vis dėlto galima. Bet ir čia, išeivijoje, jau turime vieną kitą šiam tikslui skirtą leidinį. Nereikėtų skųstis, kad nėra priemonių, nėra medžiagos, verčiau turėtume prisipažinti, kad nėra noro ir pasiryžimo. Juk nė vienas negimsta, viską mokėdamas, taip pat nė vienam nepakanka visą gyvenimą to, ką išmoko mokykloje. Viskas pasaulyje eina pirmyn, tobulėja, tai turi tobulėti ir mūsų kalba.

Kita mūsų problema — bendradarbių stoka. Be abejo, kiekvienas skaitytojas pastebi, kad "Laiškuose lietuviams" yra ir geresnių, ir silpnesnių straipsnių. Mes tai gerai žinome ir suprantame, bet dažnai dedame tai, ką turime. Jeigu pakankamai turėtume geresnių straipsnių, tai nemaža dabar spausdinamų straipsnių visai nedėtume. Kai kas mums prikiša, kad pakankamai neprašome. Prašyti prašome, tik nenorime įkyrėti. Kai kurie, nors ir labai prašomi, vis delsia ir neprisirengia parašyti, o kiti gal patys nedrįsta siūlyti savo rašinių. Bet mes būtume labai dėkingi, jei kas atsiųstų ir neprašomas. Visiems jau turbūt aišku, koks yra "Laiškų lietuviams" tikslas ir pobūdis, ko skaitytojai laukia ir kas jiems būtų naudinga. Ypač prašome visus kunigus ir su teologija susipažinusius pasauliečius rašyti teologiniais klausimais, nes mūsų skaitytojai labai tokių straipsnių pageidauja ir jau ne kartą yra prašę redakciją daugiau rašyti apie įvairius teologinius neaiškumus, apie Šv. Raštą ir moralinius klausimus.

Norėdami žurnalą paįvairinti, pernai įvedėme "Šypsulių" skyrių, o šiais metais — "Įvairybių". Šiuose dviejuose skyriuose bendradarbiauti turbūt būtų lengviausia. "Šypsulių" skyriui laukiame švarių ir įdomių juokų bei anekdotų, o "Įvairybių" skyriui galima rasti medžiagos įvairiuose kitomis kalbomis leidžiamuose laikraščiuose bei žurnaluose. Užtenka tik išversti ir atsiųsti.

Dažnai esame prašę skaitytojus pareikšti savo nuomonę apie spausdinamus straipsnius. Tik būtų gera plačiau apie tai parašyti, o nepasitenkinti tik dviem žodžiais: "Patinka" ar "Nepatinka". Žinoma, ne visuomet galėsime patenkinti visų norus ir pageidavimus, bet, kiek galima, stengsimės.

"Laiškai lietuviams", kaip jau pradžioje minėta, eina 37-ti metai. Nuo pat jų įsisteigimo pradžios iki dabar man tenka juos redaguoti su šešerių metų (1964-1969) pertrauka, kai, man išvykus iš Čikagos, redagavimą perėmė kun. K. Trimakas. Tad šių metų pradžioje sukanka 30 metų, kai aš juos redaguoju. Visi turbūt sutiks, kad jau būtų laikas išeiti į pensiją, bet kas šį darbą tęs? Konkrečių galimybių nelabai matyti.

Nuo šių metų pradžios prenumeratos kainą pakėlėme iki 10 amerikietiškų dolerių. Tose šalyse (Kanadoje ir Australijoje), kur doleris dabar žymiai mažesnis už amerikietiškąjį, prenumeratos mokestį reikėtų atitinkamai padidinti.

Kai kurie skaitytojai mano, kad jeigu jie prenumeratos neatnaujina, tai žurnalo siuntinėjimas turi būti tuoj sustabdytas, bet kitų nuomonė visiškai priešinga. Kai mes kai kuriems, laiku neužsimokėjusiems prenumeratos mokesčio, žurnalo siuntinėjimą sustabdėme, jie tuoj pradėjo protestuoti, sakydami: "Dar nesuspėjau užsimokėti, ir tuoj siuntinėjimą sustabdėte. Kiti laikraščiai taip nedaro. Turėkite kantrybės — užsimokėsiu". Taigi mūsų metodas yra toks: žurnalą siuntinėjame tol, kol skaitytojas praneš, kad toliau jau nenori jo prenumeruoti.

Būtume labai dėkingi, jeigu mūsų skaitytojai taptų ir platintojais. Galima savo draugams pasiūlyti žurnalą užsisakyti arba jiems užsakyti įvairių švenčių ar sukakčių proga. Tai būtų daug naudingiau ir pigiau negu butelis konjako. Būtų labai gražu ir jaunavedžiams jį užsakyti. Tai būtų tikrai vertinga vestuvinė dovana.

Visiems mūsų skaitytojams ir bendradarbiams linkime laimingų 1986 metų. Tikimės, kad šiais metais mūsų bendradarbiavimas bus glaudesnis ir artimesnis.

■ Popiežius Jonas Paulius II, numatoma, vasario mėnesį vyks į Indijos valstiją Keralą, kur yra didžioji Indijos katalikų dauguma.

VYSKUPO PAULIAUS BALTAKIO LAIŠKAS

MIELI broliai ir sesės lietuviai,

Jaučiu didelį džiaugsmą, sveikindamas Jus Naujųjų Metų proga. Tas džiaugsmas yra nuoširdus, nes kyla iš dėkingumo už Jūsų rodomą prielankumą ir pritarimą pastoraciniams užmojams. Tai yra tikrai didi paguoda ir padrąsinimas naujose mano pareigose.

Dėkodamas už Jūsų nuoširdumą ir visokeriopą pagalbą, kviečiu ir toliau vieningai žygiuoti Visagalio mums nutiestais keliais. Tegul mums visiems būna 1986-ieji metai Dievo suteikta proga svarbiems gyvenimo uždaviniams atlikti.

Kaip jau žinote, šie metai yra visiems mums labai reikšmingi — jie artina mus prie mūsų tautos pagrindinio krikšto 600 metų jubiliejaus. Tai yra lyg slenkstis, per kurį mūsų tauta peržengė į naują istorinį periodą, labai reikšmingą ir lemtingą. Dvasiniu bei kultūriniu atžvilgiu tai buvo pats svarbiausias persimainymas, pasukęs mūsų tautą nauja linkme, įjungdamas į Vakarų kultūros krikščioniškųjų tautų šeimą. Tas persimainymas nebuvo lengvas, nes krikščioninimo metodai buvo netinkami ir net priešingi pačiai krikščionybės dvasiai. Reikėjo, kad mūsų valdovai-kunigaikščiai net trimis atvejais krikštytų tautą, įbaugintą šimtmetinių karų, kol pamažu ji visiškai atsivėrė Kristui. Ji atsivėrė ir vakarų kultūros tautoms. Ilgainiui užgimė lietuviška knyga, renesansinis menas užtvindė Vilnių; iki tol neregėto originalumo kryžiais bei koplytėlėmis pasipuošė visa Lietuvos žemė. Visa tautos dvasinė sąranga tapo krikščioniška, gyvai atsispindinti visoje kūryboje. Sunaikinti krikščionybę reikštų sužaloti lietuvių tautą. Tai suvokia ir ji pati, todėl taip rimtai ruošiasi krikšto jubiliejui. Tėvynėje vyskupai bei vyskupijų valdytojai sausio pradžioje išleido tikintiesiems raštą, vaizdžiai iškeliantį krikščionybės reikšmę tautai ir kviečiantį apsikrikštijimo įvykį prasmingai paminėti. Jie parengė labai įdomų planą, vedantį į tą jubiliejinę iškilmę. 1985-uosius metus jie pavadino "Gerosios Naujienos" metais, kviesdami gilintis į mūsų kultūros istoriją, kad suprastume, ką mums suteikė krikščionybė. 1986-uosius metus jie pavadino "Sąmoningo tikėjimo" metais. Tuo jie kviečia tikinčiuosius labiau gilintis į tikėjimo tiesas ir Evangelijos šviesoje žvelgti į savo gyvenimą bei visus pasaulio įvykius. 1987-uosius metus Lietuvos vyskupai pavadino "Gyvosios krikščioniškos dvasios" metais, visus skatindami žiūrėti į krikščionybę ne kaip į sausą teoriją, bet kaip į palaimintą šviesą.

Lietuvos vyskupų nurodytos gairės į jubiliejinius krikšto metus, aišku, tinka ir mums, išeivijos lietuviams, nes ir čia reikia sąmoningo tikėjimo, gilesnio žvilgsnio į tautos kultūros istoriją, pilnesnio atsivėrimo Evangelijos šviesai.

Tačiau, be suminėtų pirminių uždavinių, mes krikšto jubiliejaus atžvilgiu turime ir kitų įsipareigojimų, kurių negali atlikti mūsų broliai tėvynėje. Svarbiausias jų — Lietuvos, dėl Kristaus kenčiančios šalies, išgarsinimas pasaulyje, kuris palyginti dar mažai težino apie mūsų vargus. Čia įeina įvairios iškilmės, kelionės, spaudiniai ir t.t. Savaime suprantama, juos vykdant, bus reikalingas Jūsų dosnumas.

Apskritai, Lietuvos krikšto jubiliejaus atžvilgiu aplinkybės yra gan palankios. Šv. Tėvas pats skatina tinkamai paminėti šį didį įvykį. Atskirų kraštų vyskupai bei kardinolai taip pat yra mums labai palankūs. Reikia, kad ir mes patys užsidegtume nauja ugnimi — karštesne meile krikščionybei. To ir linkiu visiems Naujųjų Metų proga.

Vysk. Paulius A. Baltakis, O.F.M.

▪ Pasaulyje yra 841 milijonas katalikų. Iš jų apie 16 milijonų gyvena Sovietų okupuotuose kraštuose. Taip skelbia Vatikano išleistas Bažnyčios žinynas.

▪ Liublino katalikų universitete studijuoja 3.500 studentų, jų tarpe 1.500 kunigų. Dėsto 375 profesoriai. Jame profesoriavo ir dabartinis popiežius.

MAMA, PRAŠAU, LEISK MAN GYVENTI...

Išvysti saulės tekančios stebuklą...
Užuosti kvapią rožę...
Klausytis vėjo muzikos...
Laikyti šiltą ranką savoje...
Mama, prašau, leisk man gyventi...

Dainuoti dainą...
Nubraukti ašarą...
Šypsotis...
Mylėti...
Mama, prašau, leisk man...

Pajust tavo plaukų švelnumą...
Ir pabučiavimo saldumą...
Juoktis iš džiaugsmo...
Ir verkt skausme...
Mama, prašau, leisk...

Eiti ir bėgti...
Duoti ir imti...
Miegoti ir nubusti...
Bandyt ir nusivilt...
Mama, prašau...

Būti... Gyventi...

Žinoti... Tikėti...

Mama...

AŠTUNTOJI PSALMĖ MANO GYVENIME

O Viešpatie,
Tavo didybę, Tavo meilę,
Tavo karalystę
Aš atrandu
čiurlenime upelio
ir jūros majestotiškos
bangų giesmėj...

Jaučiu Tave
žvaigždžių spindėjime,
ir kūdikio juoke, ir ašarose...

O Viešpatie,
Tavo didybę, Tavo meilę,
Tavo karalystę
Nešioju savo širdyje...

Esu maža, esu visai maža,
O erdvės, o dangus, o žemė —
tokie dideli...
Esu visai, visai maža, bereikšmė!
Bet Tu mane vis vien myli...
Aš Tave garbinu,
O Viešpatie —
Tavo didybę, Tavo meilę,
Tavo karalystę...

SVARBIAU UŽ VISAS AUKAS

CHIARA LUBICH

"O mylėti jį (Dievą) visa širdimi, visu protu ir visomis jėgomis bei mylėti artimą, kaip save patį, svarbiau už visas deginamąsias atnašas ir kitokias aukas" (Mk 12,33).

Vienas Rašto aiškintojų paklausė Jėzų: "Koks yra visų pirmasis įsakymas?" Jėzus jam atsakė: "Mylėk savo Viešpatį Dievą visa širdimi... visu protu ir visomis jėgomis. Antrasis: mylėk savo artimą, kaip save patį". Tuomet Rašto aiškintojas atsiliepdamas pripažino, kad Jėzus gerai atsakė, nes tuos du įsakymus vykdyti yra svarbiau už visas deginamąsias atnašas ir kitokias aukas. Tada Jėzus jam tarė, kad jis netoli nuo Dievo karalystės.

Tas pasikalbėjimas rodo, kaip Rašto aiškintojas išreiškė visišką sutikimą su Jėzumi, o Jėzus jį padrąsino, kad esąs gerame kelyje į Dievo karalystę.

Izraeliui ši mintis nebuvo nauja, kad Dievas turi būti mylimas visomis širdies ir proto jėgomis. Užtai jis yra mūsų Tėvas, kuris davė mums gyvenimą. Toks buvo ir žydų tradicinis principas, kad artimo meilė yra geriausias būdas mylėti ir šlovinti Dievą. Tai patvirtino ir Rašto aiškintojo atsakymas.

Tačiau realybėje artimo meilės įsakymas pasiliko doktrinos lygyje, nepajėgdamas tikinčiojo gyvenimo transformuoti ir giliau paliesti. Tas nepaprastas atnaujinimas, kurį atnešė Jėzus, glūdi konkrečioje artimo meilėje, kuri yra jo mokymo sintezė, inspiruojantis motyvas, principas, duodantis gyvybę visiems įsakymams.

Artimo meilės doktrinai Jėzus davė naują jėgą. Tai yra tasai dieviškasis gyvenimas, kuris transformuoja pasaulį ir kuris atėjo į žemę su Jėzumi. Užtat mes galime tikrai sakyti, kad artimo meilė įsikūnijo per Jėzų.

Norėdami geriau suprasti artimo meilę, mes turime įsižiūrėti į Jėzaus asmenį. Jis savo mokymu ir pavyzdžiu sukėlė pasaulyje tikrą revoliuciją. Pirmiausia, Jėzus mylėjo kiekvieną be skirtumo. Jo meilė buvo pajėgi šalinti visas kliūtis, kurios skyrė socialines klases. Bendruomenę, kurią jis kūrė, sudarė vargdieniai, ligonys, pažemintieji, paprasti žmonės, nusidėjėliai; kitais žodžiais — žmonės visų tų kategorijų, į kuriuos, pagal to laiko galvoseną, buvo žiūrima iš aukšto. Iš tikrųjų nėra nieko priešingesnio Kristaus Evangelijai, kaip laikymas savęs aukštesniu už kitus ar jų išskyrimas.

Jėzus visiškai atsidavė kiekvienam. Tiems, kuriuos jis sutiko, davė visus savo širdies ir dvasios turtus; jie patyrė jo gydymo galią; jis mylėjo kiekvieną artimą, kaip pats save.

Jėzus niekad nesiliovė mokęs, kad aukos, kurios teikia Dievui garbę ir kurių jis iš mūsų laukia, yra: dalintis savo gėrybėmis su vargdieniais; domėtis kitų reikalais, tikrai juos išklausant; padėti artimui, kurį Viešpats mums siunčia. Užtenka atsiminti gailestingojo samariečio palyginimą. Asmuo, kuris tikrai garbino Dievą, buvo tasai samarietis, kuris, radęs ant kelio sužeistą žmogų, juo pasirūpino, bet ne kunigas ir levitas, kurie, grįždami po tarnavimo šventykloje, nesustojo jam teikti pagalbos, bet praėjo pro šalį.

Jėzus atnešė tokios galvosenos radikalų pakeitimą. Jei prieš tai dvasinio gyvenimo centras buvo šventykla ir ritualai, tai dabar tuo centru tapo artimas ir rūpinimasis juo. Mes esame tikri, jog mylime Dievą, jei mylime artimą, kurį Jėzus tapatino su savimi, sakydamas: "Kiek kartų tai padarėte vienam iš mažiausiųjų mano brolių, man padarėte" (Mt 25,40).

Todėl čia svarstomi Šv. Rašto žodžiai mums sako du dalykus: pirmiausia, mylėti artimą, "kaip save patį". Jei mes laikomės artimo atžvilgiu pasyviai, būdami abejingi jo reikalams, kai jam reikia materialinės ar dvasinės pagalbos, negalime sakyti, kad mylime jį, kaip tai daro Jėzus. Bendruo-

ŽMOGAUS IR DIEVO SANTYKIAI

BRUNO MARKAITIS, S.J.

Mums savęs nepakanka. Net neigdami prigimties ribotumą, mes ieškome papildymo, įvairioms formoms bandome rasti turinį. Nemėgstame vienatvės ir dėl to, kad ji iškelia nepakankamumo tikrovę daug ryškiau, negu žmogaus buvimas žmonėse. Ir kai nėra draugo, nėra malonaus žmogaus, griebiamės pakaitalų, atsiversdami žurnalą, knygą, užsukdami pažiūrėti filmo ir t.t.

Mums savęs nepakanka, kai mus lydi neatsakyti klausimai į svarbiausias gyvenimo problemas; kai mirtis ar didelis pavojus pasirodo kaip šmėkla prieš mūsų akis, ir drebančios lūpos instinktyviai taria maldos žodžius į aukštesnę ir už mus galingesnę jėgą.

Mums savęs nepakanka, kai ateinantis rytas graso nežinojimu ar sunaikinimo pavojumi, kai skubiai svarbūs klausimai prievarta reikalauja atsakymo, sprendimo, pasiryžimo. Mums savęs nepakanka, kai reikia keltis iš žudančių papročiu virtusios silpnybės, kai dvasia ilgisi gėrio, bet kūnas silpnas.

Susitikdami su įvairiomis gyvenimo tikrovėmis bei paslaptimis ir ieškodami joms atsakymo, esame priversti susikurti gyvenimo filosofiją, kuri daugiau ar mažiau sistematizuotų mūsų mintis ir veiksmus, duotų mums motyvus veikti arba susilaikyti, spręsti ir pasiryžti. Kurdami savo gyvenimo filosofiją, ypač jei neturime praktinės religijos, mes naudojamės įvairių religijų skoliniais, išminties saujomis iš filosofinių sistemų aruodo. Panagrinėję savo principus, matome, kad jie yra arba krikščioniški, arba apskritai religinės kilmės. Kol jie duoda mums atsakymus į problemas, kol vykusiai sprendžia painesnes gyvenimo situacijas ir duoda mums pastovesnį dorovės pagrindą, mes nematome prasmės sielotis jų kilme ar prigimtimi. Eilėje atvejų gyvenimo filosofija tampa nieku kitu, kaip savos rūšies religija, jei ji savo esme yra nukreipta į Dievą. Bet ne retai pasitaiko, kad, ką žmonės vadina religija, iš viso nėra religija, o tik keleto principų rinkinys.

Yra žmonių, kurie yra religingi iš prigimties, nes jų siela — ar dėl aplinkos, ar dėl savitos struktūros — yra atviresnė Dievui negu kitų. Jiems nesunku būti religingais natūraliu religingumu. Bet tai dar nesako, kad jie turi religiją arba kad, ką jie laiko religija, iš tikrųjų ir yra religija. Šie žmonės — miškų raminančioje tyloje ar kalnų sukrečiančiame aukštyje — jaučiasi

---

menėje, kuri semiasi įkvėpimo iš Jėzaus meilės mokymo, negali būti vietos diskriminacijai, nelygybei, atskyrimui ar paneigimui.

Antra, tie žodžiai sako mums, jog mes tikrai mylime Dievą, jei mylime savo artimą. Iš tikrųjų mūsų meilė Dievui yra sinonimiška jo valios vykdymui, o jo valia ir yra, kad mylėtumėm savo artimą.

Toji meilė skatina mus pirmiausia tarnauti savo artimui, kur jį tik besutiktumėm: šeimoje, darbe, bendruomenėje. Kai tik pastebime, kad žiūrime į artimą, kaip į tokį, su kuriuo nenorėtumėm turėti nieko bendro arba kuris trukdo mums ramybę ar sujaukia mūsų planus, tada negalime sakyti, kad mylime Dievą visa širdimi. Bet jei stengiamės kiekvieną kartą nugalėti savo egoizmą ir priimti savo artimą tokį, koks jis yra, su visais jo reikalais ir stokojimais, aukojame Dievui gražiausią auką. O toks elgesys tikriausiai veda mus į artimą bendrystę su Dievu.

Jei pagal tokią artimo meilę gyvensime, sukelsime tikrą revoliuciją aplink mus. Tad bandykime. Tai ir yra krikščionybės esmė.

Iš anglų kalbos išvertė
Kostas Paulius

arčiau dieviškos jėgos. Jie mažai rūpinasi, kas ta dieviška jėga, kokia jos prigimtis ir vieta buičių universe, pasitenkindami religinio sentimento paguoda ir fizine ramybe, kuri atleidžia žmoguje esančią įtampą, kai pasaulis, rodos, nustoja savo konkretaus grėsmingumo ir perdėto realumo. Jie bent momentui pasijunta išvaduoti iš egocentrizmo nelaisvės ir žvelgia į gyvenimą toliau siekiančioje perspektyvoje.

Tokių žmonių yra nemaža. Jie save laiko religingais ir ne kartą pasigiria turį didelę ir šventą religiją. Bet mums jie panašūs į kurčią žmogų, kuris staiga atgauna klausą. Jam paprastas, visiškai neįdomus garsas skamba niekada negirdėtu grožiu. Bet mes žinome, kad tai tik įžanga į nuostabųjį garso pasaulį. Tokie žmonės mums primena dešimtametį berniuką, kuris po ilgokų pastangų išmoksta pagroti vienu pirštu nesudėtingą melodiją. Jis manosi atradęs ir pasiekęs kažką nepaprasto. Bet tik jis taip mano.

Yra žmonių, kurie manosi turį religiją, bet jų pasaulėžiūra yra iš esmės ir visa plotme nukreipta į žmogų ir į pasaulį. Ji niekada neiškyla virš žemės, neprasiveržia pro storus materializmo debesis ir nepasiekia antgamtinės erdvės. Jie tiki žmogų, laisvę, demokratiją, gėrį ir grožį. Bet tai nėra religija.

KAS YRA RELIGIJA?

Religija yra žmogaus mintys ir veiksmai, išreiškią jo santykį su aukščiausia buitimi, kuri yra regimos buities pradas, priežastis ir atbaigimas. Ji yra iš esmės skirtinga nuo žmogaus buities ir tobulai nepriklausoma nei nuo žmogaus, nei nuo pasaulio. Todėl jos negalima suplakti nei su sutvėrimų visuma, nei su esminėmis sutvėrimo ypatybėmis, ir norint suprasti ribotą buitį bei jos esmines ypatybes, tenka ieškoti jos priežasties aukščiausioje ir begalinėje buityje.

Tokiu būdu religija yra žmogaus minčių ir veiksmų kompleksas, kuriuo visas žmogus santykiauja su Dievu. Jei jis santykiauja su Dievu tik viena galia, tai dar nėra religija, nes religija turi apimti ir išreikšti visą žmogų. Abstraktus Dievo buvimo ir jo prigimties pažinimas dar nėra religinis veiksmas, nes religinis veiksmas privalo konkrečiai išpažinti Dievą tokį, koks jis iš tikrųjų yra, būtent žmogaus kūrėjas, jo tikslas ir tobulas atbaigimas. Ta pačia prasme mintys apie Dievą dar nėra malda, o tik maldos pagrindas. Mat malda turi išreikšti esmines žmogaus ir Dievo santykių tikroves.

Žmogaus ir Dievo santykiai turi būti asmeniniai. Tai reiškia, kad žmogus, kaip asmuo, kreipiasi į Dievą, kaip į asmenį. Jei žmogus kreipiasi į dievybę, vaizduodamasis ją aklą ir nuasmenintą jėgą, jis religijai atima patį esmingiausiąjį elementą, nes religijos pagrindą sudaro asmeninis žmogaus ir Dievo santykis, konkreti ir asmeninė santykio išraiška.

Religija gali būti natūrali bei gamtinė, kai žmogus prieina prie dieviškojo Kūrėjo savo pojūčiais, sielos galiomis ir asmens patirtimi. Jei Dievas papildo šias žinias, duodamas žmogui pilnesnį dieviškosios prigimties ir dieviškojo gyvenimo supratimą ir parodydamas jam žmogaus tikslo, gyvenimo prasmės ir antgamtinio gyvenimo viziją, tada religija gauna antgamtinį elementą, ir mes ją su pagrindu vadiname antgamtine religija.

Jei žmogus suklysta esminiuose elementuose, sudarančiuose žmogaus ir Dievo santykių prigimtį ir turinį, jo religijos sąvoka yra klaidinga pačiuose pagrinduose. Jei jis pripažįsta savo priklausomybę nuo Kūrėjo, bet paneigia asmeninių žmogaus ir Dievo santykių reikalą, jis sugriauna religijos prasmę ir paskirtį. Žodžiu, jei žmogus klysta antraeiliuose religijos elementuose, jo religijos sąvoka gali likti teisinga, bet nepilna. Bet jei jis klysta dalykuose, sudarančiuose religijos esmę, jis sugriauna pačią religiją. Tokiu būdu religijos sąvoka gali būti klaidinga visuma arba dalimi. Religijų istorija mums sako, kad nors žmogus bei žmonių bendruomenė, vaduodamasi savo protu ir sutvertuoju pasauliu, prieina prie dievybės sąvokos, bet — be Dievo tie-

Tolminkiemio bažnyčia, kurioje pamokslus sakė Kristijonas Donelaitis.

sioginio apreiškimo — jų religijos sąvoka pasilieka klaidinga dalimi, o ne retai — ir visuma. Vadinasi, visiškai tikra, teisinga ir pilna religijos sąvoka yra negalima be Dievo apreiškimo. Žmogaus protas gali prieiti prie dieviškojo Kūrėjo esimo, bet dieviškoji prigimtis, jos trejybinė struktūra, antgamtinių paslapčių egzistencija — be dieviškojo apreiškimo — žmogaus protui liks nežinoma. Net genialiausių žmonių protai be dieviškojo apreiškimo nėra priėję nei prie tikrojo žmogaus gyvenimo tikslo, nei prie gyvenimo išganančioje Dievo malonėje, nei prie gimtosios nuodėmės tragedijos, nei prie žmogaus atpirkimo paslapties.

DIEVIŠKASIS APREIŠKIMAS

Šventasis Paulius kartą rašė, kad Dievas, kalbėjęs išrinktajai tautai per patrijarkus, Mozę ir pranašus, galiausiai prabilo per savo Sūnų, įsikūnijusį žmogaus prigimtyje. Štai trumpa dieviškojo apreiškimo istorija, kurią randame Senojo ir Naujojo Testamento šventuose raštuose.

Per patriarchus, Mozę ir pranašus Dievas davė žmonėms, kuriuos buvo ištikusi gimtosios nuodėmės tragedija, tikrosios religijos esminius elementus, pažadėdamas dieviškąjį Atpirkėją, kuriame viltys ir simboliai virs tikrovėmis, religija pasieks išsivystymo ir prasmingumo viršūnę, kuriame žmogaus ir Dievo santykiai taps kasdiene, antgamtine ir intymiausia patirtimi.

Senajame Testamente vyravo simboliai, figūros ir parabolės. Dvasingos ir rinktinės asmenybės vaizdavo ateisiantį Atpirkėją. Apeigos, aukos ir šventės buvo ateities tikrovių pradiniai ir netobuli prototipai. Žmogaus pasąmonę nuolat slėgė nuodėmės tragika, virš jo sielos kabojo pasmerkimo kardas. Ir Rytų, ir Vakarų didieji išminčiai pergyveno žmogaus dvasios tragiką, nujautė jos priežastis ir laukė "šventojo iš dan-

gaus", kuris nuimtų prakeikimą nuo žmonių galvų ir pradėtų aukso laikotarpį.

Dievo Sūnus pasirodė žemėje, krauju ir mirtimi sunaikindamas nuodėmių prakeikimą ir paskelbdamas Naujojo Testamento manifestą, grąžinantį žmogui tai, ką jis prarado gimtosios nuodėmės bankrote. Kristus žmogui parodė jo vietą žemėje ir danguje, žmogų sudievino, padarydamas jį Dievo vaiku ir leisdamas jam dalyvauti dieviškajame gyvenime. Kitais žodžiais, jis iškėlė žmogaus prigimtį į privilegijuotą erdvę antgamtėje, davė jam neklaidingus kelrodžius ir sakramentines priemones išsilaikyti antgamtėje, išaugti dvasia ir malone iki žmogaus prigimčiai prieinamo tobulumo ir tuo būdu pribręsti amžinybės pjūčiai.

Nugalėdamas mirtį, Viešpats Kristus parodė žmogui sielos nemirtingumo prasmę ir uždavinį. Įsteigdamas sakramentus, jis davė žmogui regimus ženklus ir antgamtines priemones, kuriomis žmogus papildo dvasinės ir antgamtinės energijos išteklius, kad būtų užtikrintas jo augimas, brendimas ir tobulėjimas Dieve, kuris yra žmogaus praeitis, dabartis ir ateitis, žmogaus buvimo priežastis, buities tikslas ir visapusiškas atbaigimas.

Viešpats Kristus yra dieviškojo apreiškimo viršūnė, nes jame Žodis tapo kūnu, ir Dievas atėjo pas žmogų, kad žmogus grįžtų pas Dievą. Kad ši tikrovė nebūtų vienkartinė, bet būtų ištęsta per visus amžius ir per visas kartas iki pasaulio pabaigos, Viešpats įsteigė ir paliko pasauliui savo Bažnyčią, kuri tęs tai, ką jis pradėjo. Būdamas Atpirkėjas ir Vyriausias Kunigas, Auka ir Altorius, Įstatimdavys ir Reformatorius, jis savo galią ir valdžią perleido Bažnyčiai, kuri jo vardu mokys, laimins, atleis, draus, baus ir pasmerks. Į vieną žmogų jis sudėjo savo galios ir autoriteto pilnybę, paskirdamas jį savo vietininku žemėje ir duodamas jam dangaus raktus. Visą savo gyvenimą jis nepripažino religinio individualizmo privačios religijos forma. Kas norėjo juo sekti arčiau, tobuliau ir intymiau, tam jis liepė išdalinti turtą beturčiams, užsidėti savo kryžių ir sekti jį — Dievo Sūnų. Bendruomenei jis paliko ne religinį chaosą, bet Dievo įsakymus, nuvalytus nuo žmogiškos silpnybės ir kompromiso, aštuonis palaiminimus, kuriuose glūdi naujoji gyvenimo filosofija, esminės vertybės ir religinio tobulumo idealas. Raupsuotiesiems jis tarė: "Eikite ir pasirodykite kunigams". (Beeidami jie išgijo). Minias jis įspėjo: "Fariziejai ir Rašto žinovai atsisėdo ant Mozės krasės. Taigi visa darykite, ką jie sako, bet nesielkite taip, kaip jie elgiasi". Visu savo gyvenimu jis įrodė neatėjęs įsakymo panaikinti, bet jį patobulinti. Ne įstatymo raidė, bet įstatymo dvasia turi būti vertinama. Bet įstatymas pasilieka. Norėdamas duoti kokią nors žinią apaštalams, Viešpats prašydavo: "Pasakykite Petrui". Ir principas — "Roma locuta, causa finita" — nėra Augustino išradimas, bet Viešpaties palikimas tiems, kurie gyvens ir mirs jo Bažnyčioje.

AR KIEKVIENA RELIGIJA GERA?

Kartą tautų apaštalas rašė: "Jei net angelas iš dangaus jums skelbtų kitą Evangeliją — netikėkite ir jos nepriimkite". Mums ir šiandien nesuprantamas Liuterio ir kitų reformatorių paradoksas, kai jie, išėję reformuoti bažnytinės disciplinos, pabaigė savo reformą, keisdami Šv. Raštą, atmesdami dogmas, sakramentus ir t.t. Kas pradžioje buvo disciplinarinė ekspedicija, galų gale tapo dogmatinė reforma. Kieno autoritetu? Jei fariziejai šaukė: "Kad Mozei Dievas kalbėjo, mes žinome. Iš kur jis (Kristus), mes nežinome". Tai ir mes galėtume pasakyti: "Kad Kristui Dievas kalbėjo, mes žinome. Kad Liuteriui jis būtų kalbėjęs — mes nežinome".

Reliatyviai ir subjektyviai kiekviena religija gali būti gera, jei ji išreiškia viso žmogaus santykius su asmeniniu Dievu, nes Dievas turi būdų ir priemonių išganyti kiekvieną žmogų, kuris ieško tiesos ir tarnauja Dievui taip, kaip jam sąžinė diktuoja. Bet objektyviai ir absoliutine prasme tik viena religija gali būti tikra ir gera, nes tik vienas Kristus, viena Evangelija ir viena Auka. Jei religijose nėra esminių skir-

tumų, liečiančių Dievo apreiškimą ir Kristaus mums paliktą išganymo tiesą, tai kodėl jos nesijungia į vieną? Jei tokių skirtumų yra, vadinasi, klystama arba nesutariama dėl esminių dalykų? Kur nėra aiškumo, kas sudaro religijos esmę ir turinį, ten nėra kalbos apie tikrąją religiją.

Asmeninio žmogaus santykio su Dievu tikrovė yra privatus dalykas, bet tikrosios religijos sąvoka nėra privatus dalykas. Čia nėra reikalo kalbėti apie tiesos monopolį, bet mes negalime apeiti istorinio fakto, kad Kristus įsteigė vieną Bažnyčią ir apaštalams bei jų įpėdiniams davė ir valdžią, ir autoritetą skelbti Evangeliją, saugoti ją tyrą, šventą ir klaidų nepaliestą. Mes negalim paneigti istorinės krikščionybės vieningo tikėjimo ir apaštališkos tradicijos. Visais laikais yra buvę žmonių, kuriems atskiros tikėjimo tiesos atrodė kitaip negu daugumai. Tuo tikslu buvo šaukiami Bažnyčios susirinkimai, kuriuose autoritetą turinčiųjų dauguma turėjo nuspręsti, kas suderinama su tikėjimu ir tradicija ir kas ne. Visais laikais yra buvę žmonių, kurie savo nuomonę vertino daugiau negu kitų ir negalėjo pakelti autoriteto. Bet yra istorinių faktų, kurių negalima apeiti, kuriuos, tiesa, galima išplėšti iš istorijos knygos, bet jie savo įvykimu ir pasekmėmis liudija tiesos raidą laike. Jei mes atmetame Dievo apreiškimą per Jėzų Kristų ir religinės tiesos pilnumą, sudėtą į jo rankas, mes grįžtame į religinį primityvizmą, kur žmogus garbino ir tarnavo Dievui taip, kaip jis išmanė, nes niekas jam pilnosios tiesos nebuvo atskleidęs. Bet mums nėra kito kelio, nes tik Kristuje mes randame tiesą, kelią ir gyvenimą. Ne religiniams reformatoriams, bet Petrui ir apaštalams Kristus yra pasakęs: "Aš esu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigos".

▪ Radijo stotis WSOU, veikianti South Orange, N.J., prailgino savo religinę programą, kurios metu kalbamas rožinis, daugiausia programą taikant iš namų negalintiems išeiti ligoniams. Stotis nustatė, kad yra padidėjęs pareikalavimas tokią programą prailginti.

TEOLOGINIAI MĄSTYMAI

VYTAUTAS BAGDANAVIČIUS

39. AR PAŽĮSTAME SAVO APLINKĄ?

"O jūsų tarpe stovi tas, kurio jūs nepažįstate".

Ar mūsų tarpe taip pat yra kas nors, ko mes nepažįstame? O, taip. Labai daug. Pirmiausia mes nepažįstame savęs. Mes neturime apie save to pilno vaizdo, kurį apie mus turi Dievas. Jis jau žino mūsų gyvenimo pabaigą. Jis taip pat žino, ko jis iš mūsų gali norėti ir ko jis nori. Jis žino, kokias malones mums yra suteikęs, kokias mes esame atmetę ir kokiomis pasinaudoję. Jis pažįsta mus tokius, kokius sukūrė, kokius myli, kokių jis nori. Tokio savęs pažinimo mes neturime.

Mes nepažįstame savo artimo. Mes neblogai pažįstame jo klaidas, bet nepažįstame nei jo slaptų nuodėmių, nei dorybių, nes ir vienos, ir kitos yra paslaptingi jo širdies apsisprendimų padariniai. Jie yra žinomi tik Dievui. Jie žinomi ir jam pačiam, bet netobulai. Žmogus nežino savo nuodėmių ir dorybių padarinių nei sau pačiam, nei kitiems. Taigi ir savo artimo nelaikykime tokiu geru pažįstamu, kokiu paprastai jį laikome.

Tačiau mūsų tarpe yra daugiau, negu mes patys ir mūsų artimas. Mūsų tarpe yra ir Kristus. "Kur du ar trys bus susirinkę, ten jų tarpe būsiu ir aš", sako Kristus. Taigi nėra abejonės, kad visuose mūsų susirinkimuose yra Kristus. Ir šiandien mūsų tarpe jis yra. Bet mums jis yra taip pat daugiau ar mažiau nepažįstamas.

Prasmingai apie tą nepažįstamąjį rašo T.S. Eliot:

Kas yra tas trečiasis, kuris visada eina šalia jūsų?
Kai aš skaičiuoju, tai greta esame tik jūs ir aš,
Bet kai aš žiūriu baltu keliu pirmyn,
Tai visada dar kitas eina šalia jūsų.
Jis slenka apsisiautęs, rudu apsiaustu apsigaubęs.
Nežinau, ar jis vyras, ar moteris.
Tai kas pagaliau yra tas, kitoje jūsų pusėje?

(**The Waste Land**, V dalis: 'Ką griaustinis kalbėjo')

Taigi mes gyvename tarp daugelio nepažįstamųjų. Gal mes gyvename labai turtingoje aplinkoje, bet jos nepažįstame. Su mumis gali būti panašiai, kaip su Amerikos indėnais, kurie gyveno žemėse, pilnose aukso, žibalo ir metalų rūdies, bet tų vertybių nepažino. Jų nepažindami, nemokėjo jomis naudotis savo gyvenimo praturtinimui. Reikėjo, kad ateitų svetimi, juos iš jų gyvenamų vietų išstumtų, pradėtų atkasti lobius ir jais pasinaudotų. Tai matydami, nustebę indėnai tik krimtosi ir visus kaltino.

Bet mes čia kalbame ne apie išorinius turtus, bet apie asmeninius. Mes galbūt gyvename daug geresnių draugų tarpe, negu manome. Ir kada nors, kai geriau suprasime, kas buvo tie, su kuriais gyvenome, mes jausimės labai apsivylę, kad nepasinaudojome jais. Suprasime, kiek daug galimybių jie mums siūlė, o mes nuo jų nusigręžėme, užsidarydami savyje ir sukliudydami jiems, kad mums pagelbėtų. Taip pat nėra abejonės, kad kada nors pažinsime, jog mes patys turėjome daugiau galimybių ir daugiau jėgų padaryti gerų darbų, negu iš tikrųjų padarėme. Galbūt atrasime, kad Dievo malonių ir apvaizdos dėka esame buvę pastatyti prieš didesnius uždavinius ir platesnes galimybes, negu manėme.

Kaip bebūtų su mūsų draugų ir mūsų pačių galimybėmis, bet viena yra tikra, kad realiai mus mylintis Kristus yra mūsų tarpe, ir mums reikia tik jį, čia esantį, pripažinti ir su juo daugiau bendradarbiauti.

40. GYVENTI DIEVE

"Jis yra tas, kuris po manęs ateis, kuris pirm manęs buvo; jam aš nesu vertas atrišti jo kurpių dirželio".

Jonas čia nusako savo poziciją Jėzaus atžvilgiu. Jis nori pasakyti, kad tam tikru atžvilgiu, būtent skelbimo atžvilgiu, jis yra pirmiau Jėzaus. Tačiau metafiziniu atžvilgiu Jėzus yra pirmiau jo. O istoriniu atžvilgiu Jėzus yra pirma Jono tiek, kiek jis buvo išpranašautas ir laukiamas per kartų kartas. Dėl to yra suprantama didelė Jono pagarba Jėzui. Jis ją išreiškia didelio nusižeminimo žodžiais: "Aš nesu vertas atrišti jo kurpių dirželio".

Ar aš taip suprantu savo gyvenimą, kad jausčiausi iš visų pusių apsuptas Jėzaus? Ar aš pagalvoju, kad po manęs šiame gyvenime veiks Jėzus toliau (per kitus asmenis)? Ar gal aš esu valdomas nuotaikos, kad su manimi viskas baigiasi? Gal aš atstovauju garsiajai prancūzų karalių pažiūrai, išreikštai posakiu: "Après nous le deluge" (Po mūsų tebūna kad ir tvanas!)? Antra vertus, ar aš esu įsisąmoninęs, kad prieš mane reiškėsi Kristus toje istorijoje, kurią aš tęsiu? Jėzus pirma manęs buvo daugelyje pačių geriausių mano mokytojų. Jis taip pat reiškėsi mano tėvuose ir protėviuose, kurių tradiciją aš tęsiu.

Bet ne tik istoriniu ir kultūriniu atžvilgiu aš esu Dievo apsuptas. Dievas yra mano būties pradžia ir pabaiga arba tikslas. Ar aš taip suvokiu savo gyvenimą, kaip esantį įaustą į Dievą? Greičiau priešingai. Dievo samprata yra linkusi mano galvosenoje suskilti į įvairius dieviškus reiškinius, ir tokiu būdu aš prarandu ne tik savo priklausomybės nuo Dievo teisingą supratimą, bet ir apskritai teisingą Dievo sampratą.

Religijų istorija, kiek ji šiandien yra atidengta, aiškiai liudija tiesą, kaip žmonijos proistorėje ir istorijoje Dievo idėja skinda, pulverizuojasi į įvairius dieviškus reiškinius, kuriems atstovauja įvairių religijų asmenys. Dangaus religija dar turi vieno Dievo — Dangaus Tėvo idėją. Tačiau ji išvirsta saulės religija, kurioje Dievas jau nebėra tėvas. Motinos — Žemės religija, kuri skinda į įvairias vietines dievybes. Jos savo ruožtu maišosi, grupuojasi, jungiasi, kovoja tarp savęs ir su kitais dievais, jokios vienybės nepasiekia. Taigi šiose religijose negali būti kalbos apie Dievą, esantį pirma manęs ir po manęs. Toks dievas, kuris žmogų numarina (čia turima galvoje vienas Indijos dievas — Mirtis), jau yra priešas to Dievo, kuris žmogų sukūrė. Dėl to Dievo idėja, sutinkama žydų tautoje, yra kartu ir krikščioniška vertybė. Pažymėtina, kad Dievo įsikūnijimui nebuvo parinkta, pvz., Indijos kultūra, kuri būtų

daug lengviau į savo tarpą priėmusi Dievą, tapusį žmogumi, bet buvo parinkta tokia kultūra, kurioje Dievo absoliutinis pranašumas buvo stipriai išugdytas, būtent žydų tautoje.

Jonas, save įstatydamas į Dievą ir sugebėdamas dievišką apraišką pamatyti žmogiškoje išvaizdoje, sakosi esąs nevertas atrišti Jėzaus kurpių dirželio. Ar aš turiu tokią pagarbą Dievui ir jo pasireiškimui žmonijoje? Gal pagrindinis mano rūpestis yra paties savęs pagerbimas? Gal aš nepagydomai susergu nuo to, kai kiti mane užgauna, kai neįvertina mano darbų, ir pagal tuos užgavimus kuriu savo veikimo programą? Aš gana dažnai užmirštu, kad mano veikimo išeities taškas yra Dieve ir kad jis mano garbe rūpinasi, įjungdamas ją į savąją, kai tuo tarpu mano paties rūpestis savęs išaukštinimu ir net apgynimu nuo priešų gali mano gyvenimą tik iškreipti iš tų linijų, kurios eina iš Dievo ir veda prie Dievo.

41. KRISTAUS ATĖJIMAS IR JO REGĖJIMAS

"Kitą dieną Jonas pamatė ateinantį pas jį Jėzų".

Pamąstykime apie Jėzaus atėjimą pas mus ir jo regėjimą. Jėzus ateina pas kiekvieną iš mūsų ir nori būti mūsų priimamas. Čia iškart reikia skirti dvi problemas. Kas kita yra Jėzaus pas mus atėjimas ir kas kita jo regėjimas. Jėzaus atėjimas pas mus yra dogmiškai tikras dalykas, o Jėzaus pamatymas yra retas ir mažiau realybės turintis dalykas. Jis bus mums realiai matomas tik danguje. Žemėje gyvenančių mistikų regėjimai ar girdėjimai yra mažiau vertingi. Kūdikėlio Jėzaus Teresė turėjo labai gyvą tikėjimą Jėzaus artumu, tačiau nesivaržė prisipažinti, kad ji nė karto nėra mačiusi jo veido nei girdėjusi jo balso.

Kalbant apie mus, reikia skirti jo atėjimą ir jo matymą. Šie du dalykai bus vieningi tame Jėzaus atėjime, kurį patirsime, susitikdami su juo po mirties. Atrodo, kad šį Jėzaus atėjimą turi galvoje apaštalas Jonas, kai savo Apreiškimo knygą užbaigia šiais žodžiais: "Jėzau, ateik". Tačiau šalia to atėjimo mes turime ir kitą atėjimą, kuris yra išreikštas paties Jėzaus žodžiais: "Kas mane myli, mes pas jį ateisime ir pasidarysime sau buveinę". Čia Jėzus kalba apie visą Švenč. Trejybę. Šis atėjimas yra ne mažiau svarbus už anksčiau minėtąjį. Tik šio atėjimo ir priėmimo dėka mes galime tikėtis sulaukti ir ano atėjimo. Šis atėjimas yra mistinis, bet realus, būtent stovįs ant mūsų tikėjimo pagrindo. Kadangi mes mylime Dievą ir laikome jo įsakymus, galime manyti, kad Jėzus pas mus yra.

Šia proga galime pamąstyti dar apie vieną Dievo sutikimą savo gyvenime, kuris yra nepilnas ir net iškreiptas. Kai įvyksta kam nelaimė, tai sakoma, kad "Dievas jį aplankė". Čia nesiimsime aiškintis Dievo apvaizdos kelių, tačiau norime pasisakyti prieš Kristaus aplankymo suvedimą į nelaimę. Nors nelaimė neįvyksta be Dievo apvaizdos žinios, nors nuolankiai priimta nelaimė mus priartina prie Dievo, tačiau nelaimę laikyti Kristaus aplankymu būtų netinkamas pesimizmo įvedimas į mūsų religinį gyvenimą. Dievo Sūnus atėjo ne tam, kad neštų nelaimes ir jomis vestų žmones į išganymą.

Kristus ateina pas kiekvieną jį mylintį žmogų, bet jis tai daro ne būtinai kokio nors nepaprasto pergyvenimo būdu. Neturėjimas nepaprastų išgyvenimų nereiškia žmogaus mažesnio šventumo už tą, kuris turi nepaprastų išgyvenimų. Kodėl taip yra? Galbūt tai yra dėl to, kad Kristus yra *įsikūnijęs* Dievas, o ne tik į dangų įžengęs žmonijos pirmūnas. Jis nori gyventi savo kūrinyje natūraliu jo gyvenimu, jo nesutrukdydamas ir jo ritmikos neardydamas. Kristus nesudrumstė pasaulio ritmikos, į jį įsikūnydamas. Ir galbūt matomu būdu jis nepasirodo tiems asmenims dėl to, kad, jo buvimą patyrę matomu būdu, jie jau nebesugebėtų gyventi natūralų savo gyvenimą. Tokių ne laiku save kanonizavusių "šventųjų" pasitaiko tikinčiųjų tarpe. Jie visą savo religinį gyvenimą suveda į nepaprastų mistinių apraiškų ilgesį ar jų kontempliavimą.

Todėl, mąstant apie Kristaus atėjimą pas mus, reikia išsisaugoti abiejų pavojų.

MASONAI IR KATALIKAI

P. DAUGINTIS, S.J.

Vienas asmuo, pasitaikius progai buvęs masonų susirinkime, pasakė, kad visi labai nustebtų, pamatę, kiek mūsų žymių visuomenės veikėjų priklauso masonams! Tie lietuviai katalikai tapo masonais, nors žinojo, kad Katalikų Bažnyčia draudžia savo nariams priklausyti masonų ložėms. Taip pat draudžia ir kitos didesnės JAV krikščioniškosios bažnyčios.

Kas yra tie masonai? Ar jie yra krikščionių priešai, norintys sunaikinti visas krikščioniškas bažnyčias? Kadangi stojantieji į masonų ložes tikintieji taip nepaiso krikščioniškųjų bendruomenių vadovų draudimo, tai masonų ložės gal yra, jų nuomone, tik kokie socialiniai klubai, kur vyrai susiburia smagiai praleisti laiką draugų ir pažįstamų būryje ir drauge su jais prisidėti prie labdaros darbų; be to, ten užmegzti kontaktus su žymiais biznio žmonėmis, profesionalais ir politikais.

Bet jie nėra nei viena, nei kita, nors turi abiejų elementų. Tai parodo masonų ložių kilmės istorija.

ŠIS TAS IŠ MASONŲ ISTORIJOS

Masonų ložės kilo iš viduramžiais gyvavusių mūrininkų brolijų. Jų nariai statydavo gražiąsias gotiško stiliaus bažnyčias. Laisvalaikiu jie susirinkdavo kuklioje patalpoje, vadinamoje *lodge*, drauge pabuvoti, pasimelsti, savo reikalų apsvarstyti. Tie mūrininkai stengdavosi taip pat vieni kitiems padėti. Praėjus akmeninių ir mūrinių bažnyčių statymo laikotarpiui, jie į savo brolijas pradėjo kviesti ir kitus garbingus asmenis. Taip iš mūrininkų sambūrių palengva susidarė inteligentų ložės. Jos plėtėsi pirmiausia Anglijoje, paskui anglų kolonijose ir kituose kraštuose. 1717 m. keturios ložės susijungė į vieną *Didžiąją Anglijos ložę,* vadovaujamą vieno didžiojo meistro (Master, Magister).

Nors tose ložėse jau beveik nebebuvo mūrininkų, tačiau jos pasilaikė anų brolijų ženklus ir laipsnius: mokinys (gizelis), amatininkas ir meistras. Taip pat pasilaikė religinius simbolius ir apeigas. Masonai savo susirinkimų patalpas vadina šventovėmis (temple), turi altorius, ant kurių paprastai būna biblija, kampainis ir kompasas. Jų sienos išpuoštos religiniais paveikslais ir simboliais. Dažnai ir ložės būna pavadintos bibliniais ir šventųjų vardais.

Kadangi tais laikais į ložes įstojusieji inteligentai buvo deistai, prieš apreikštųjų religijų organizuotas bažnyčias nusistatę antiklerikalai, tai jie tuos savo nusiteikimus perdavė ir ložėms. Ypatingai aršios buvo škotiškų apeigų ložės, šiek tiek mažiau Yorko apeigų ložės. Dar aršesnės krikščionių bažnyčioms buvo Grand Orient of France ložės, paplitusios Prancūzijoje, Italijoje, Ispanijoje ir Pietų Amerikoje. 1877 m. šios ložės išmetė iš savo apeigų ir priesaikų žodžius apie Dievą, masonų vadinamą Didžiuoju Pasaulio Architektu. Šios ložės ir dabar daug kur yra antibažnytinės. Tačiau anglosaksų ložėse antiklerikalizmas palengva blėso ir dabar retai kur bepasireiškia.

NESUDERINIMO MOTYVAI

Beveik visos krikščioniškosios bendruomenės draudžia savo nariams būti masonais dėl istorinių, teologinių ir filosofinių motyvų. Istorinės priežastys jau mūsų yra šiek tiek paminėtos — praeitais amžiais ir de-

---

Reikia turėti gyvą sąmonę, kad Jėzus yra atėjęs pas mus, ir nereikia pasiduoti materialistinei galvosenai, kuri mūsų gyvenimą nori išmatuoti tik išoriniais medžiaginiais ir vitalistiniais matavimais. Bet, antra vertus, reikia gyvai santykiauti su mumyse esančiu ir veikiančiu Jėzumi, šį jo buvimą mumyse remiant ne jausminiais išgyvenimais, bet tvirta tikėjimo tiesa. Tai yra tvirtesnė Dievo buvimo mumyse atrama, negu mūsų kilnios nuotaikos.

šimtmečiais stipriai pasireiškęs masonų ložių antibažnytiškumas. Po I ir II pasaulinio karo jis vis mažėja, o kai kur beveik visai nejaučiamas. Užtat masonerija tiek patiems ložių nariams, tiek pašaliečiams dabar gali atrodyti suderinama su katalikybe. Mat masonai skelbiasi vykdą brolišku mo ir artimo meilės idealus. JAV-se vienas jų sambūris, vadinamas šraineriais, išlaiko 22 ligonines invalidams vaikams. Daug ir kitų artimo meilės darbų drauge ir pavieniui jie vykdo. Tai bendra ideologija su krikščionimis.

Be to, iš visų savo narių jie reikalauja tikėti Aukščiausią Būtybę, jų vadinamą Didžiuoju Pasaulio Architektu (GAOTU), ir sielos nemirtingumą. Tad jie priima tik tuos, kurie tai tiki: krikščionis, žydus, musulmonus. Priimamieji į pagrindinės Mėlynosios ložės pirmuosius tris laipsnius turi iškilmingai Dievo vardu prisiekti, padėdami ranką ant Biblijos, Penkiaknygės ar Korano. Taip pat turi prisiekti ir keliamieji į kitus laipsnius. Jie turi 32 laipsnius, o 33-iasis yra tik garbės nariams.

Tačiau savo apeigose jie niekada nesikreipia į Kristų, lyg nenorėdami užgauti nekrikščionių brolių. Bet iš tikrųjų Kristų jie laiko tik žymiu asmeniu ar pranašu, panašiu į Mozę, Mahometą, Sokratą ar kt. Iš jų raštų aiškėja, kad jie nepripažįsta transcendentinio Dievo ir įsikūnijusio Dievo Sūnaus; nepripažįsta nei malonės, nei kriksto, nei kitų sakramentų. Jų ložės save laiko saugotojomis pagrindinių religinių tiesų, patriarchų perduotų iš pirmykščio apreiškimo. Krikščioniškosios bažnyčios tas tiesas tik sugadinusios. Jie nepripažįsta kokios pasaulėžiūrinės ar religinės sistemos, kuri vienintelė įpareigotų visus žmones. Taip, pvz., jie rašo savo laikraštyje "Humanitaet" (Nr. 1, 1981), kur paskelbtos "Tezės iki 2000-jų metų". Tas tezes paruošė didysis meistras Grossmannas. Jos paskelbtos tuoj po pokalbio tarp Vokietijos vyskupų konferencijos atstovų ir Jungtinių Vokietijos didžiųjų ložių įgaliotinių 1974-1980 metais. Pokalbiuose masonų atstovai visaip įtikinėjo katalikus, kad masonerija yra suderinama su krikščionybe. Bet vyskupų atstovai pasiliko prie įsitikinimo, kad masonerija yra visai nesuderinama su katalikybe. Daug ką masonai laiko paslaptyje, kad tai neišaiškėtų. Vyskupų atstovai po ilgų prašymų tegavo paskaityti tik pirmųjų trijų masonų laipsnių ritualus (plg. Joseph Stimple "Die Freimaurerei und die Deutsche Bischofskonferenz", "Stimmen der Zeit", 1981 m. birž. mėn., 415 psl.).

Tad aišku, kad masonerija nepripažįsta apreikštųjų tiesų ir yra *natūralistinė, prigimtinė religija.* Užtat masonai turi savo šventoves, altorius, šventes, kapelionus, narių priėmimo apeigas su priesaika, laidotuvių ir kitokias apeigas, savą dorovės sistemą ir t.t.

Tai pripažįsta ir jų žymusis Albert Pike savo knygoje "Morals and Dogma" (p. 213): "Kiekviena masonų ložė yra religijos šventovė; jos mokymai yra religinė instrukcija". Šią masonų "religiją" praktikuodamas, krikščionis atsisako savo krikščioniškosios religijos su apreikštomis tiesomis apie Dievą ir Išganytoją Jėzų Kristų. Užtat visos krikščioniškosios bažnyčios laiko masoneriją nesuderinama su krikščionybe. Nors II Vatikano susirinkimo buvo paskelbta sąžinės laisvė ir religinė tolerancija, tačiau Kat. Bažnyčia ir toliau masoneriją laiko nesuderinama su katalikybe ir netinkama katalikams. Tiesa, naujame Kat. Bažnyčios teisių kodekse (Codex iuris canonici) jau nebėra atskiro paragrafo, pasmerkiančio masoneriją, kaip buvo ankstyvesniajame (can. 2335-2336). Dabartiniame (can. 1374) tik bendrai draudžiami tokie sambūriai: "Kas įstoja į draugiją, kuri agituoja prieš Bažnyčią, tebūnie atitinkama bausme nubaustas. Kas tokią draugiją platina ir jai vadovauja, baustinas interdiktu".

Priesaikos rituale ir kitose apeigose Biblijos, Penkiaknygės (Pentateuko) ir Korano laikymas vienoje eilėje ir tolerancijos reikalavimas parodo, kad masonai neteisingai supranta tiesą ir toleranciją. Reikia toleruoti kitaip manančius ir klystančius asmenis, bet negalima toleruoti klaidos. Jeigu toleruojami kitų klaidingi tiesos supratimai ir blogybės — tai jau ne tolerancija, o tie-

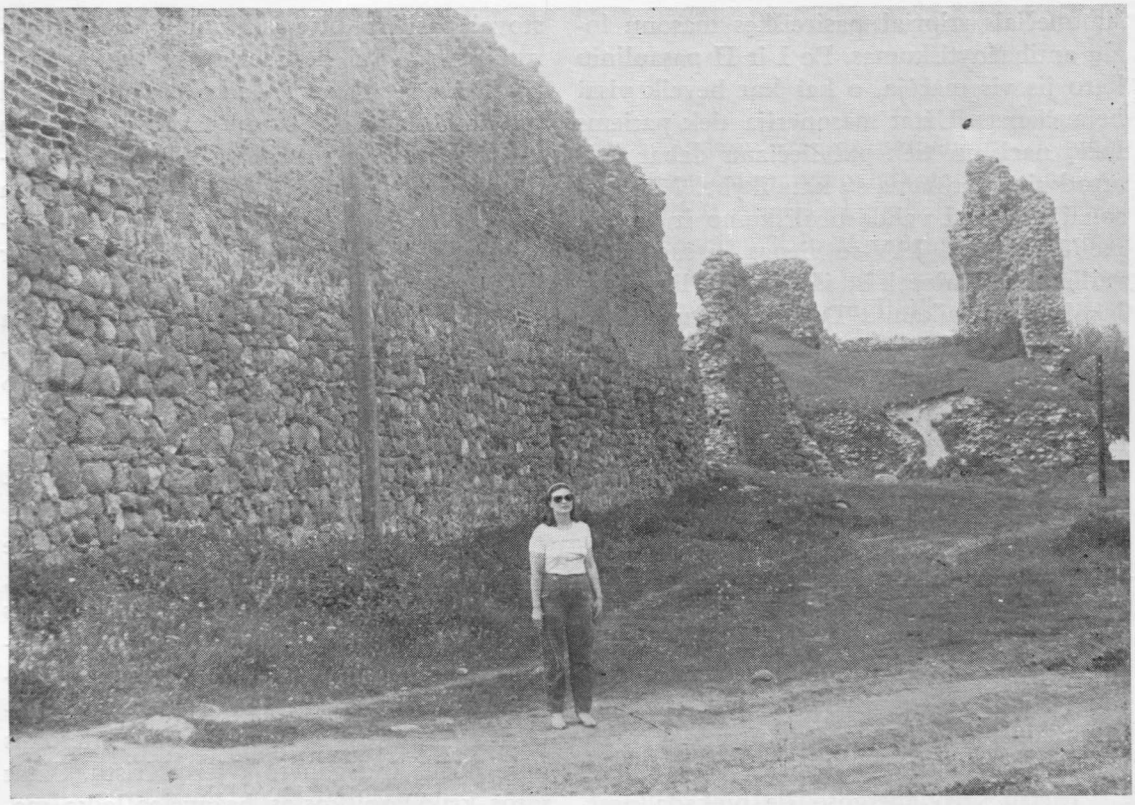

Krėvos pilies griuvėsiai.

sos paniekinimas, doros išdavimas. Už jų slepiasi įsitikinimas, kad nėra absoliučios, tikros tiesos ir objektyvių doros normų, kad viskas reliatyvu. Tai labai aišku iš tiesioginių masonų pasisakymų. Tai yra filosofinis reliatyvizmas ir reliatyvistinė etika. Taigi masonerija katalikams nei religiniu, nei filosofiniu, nei doriniu atžvilgiu nepriimtina.

PRAKTIŠKOS IŠVADOS

Tad aišku, kad krikščioniškųjų bendruomenių ir Kat. Bažnyčios nepalankus nusistatymas prieš masoneriją yra visai objektyvus, ir draudimas katalikams būti masonais visiškai pagrįstas. Ir šių 1985 metų pavasarį JAV vyskupų konferencijos pastoralinių tyrimų ir praktikų komitetas pasiuntė visiems Amerikos vyskupams paaiškinantį raštą, kuriame sakoma: "Masonerija yra nesuderinama su krikščionybe, nes principai ir pagrindiniai masonerijos ritualai įkūnija natūralistinę religiją. Aktyvus dalyvavimas joje prieštarauja krikščionių tikėjimui ir praktikai. Kurie, tai žinodami, priima tuos principus, daro pavojingai rimtą nusikaltimą".

Galvojančiam žmogui teoretiškai tai gana aišku. Bet pasidaryti praktiškas išvadas daug sunkiau tiek patiems masonams, tiek turintiems reikalų su masonais katalikams. "The Chicago Catholic" savaitraščio bendradarbio Jerry Filteau užklausti trys žymūs amerikiečiai profesoriai teologai ir moralistai Richard McCormick, S.J., William E. May ir John R. Connery, S.J., taip pareiškė: "Jeigu katalikas davė masonų priesaiką ir įstojo ramia sąžine, gali pasilikti ir toliau. Tačiau gali pasilikti tik iki tol, kol visiškai paaiškėja, kad organizacija yra antikatalikiška arba kad jos nariai iš tikrųjų priima masoniškus įsitikinimus, nesuderinamus su katalikų tikėjimu. Tai taikytina ir

tam, kuris nepajėgia suprasti, kodėl Kat. Bažnyčia laiko masoneriją bloga.

Jeigu vietinė masonų ložė yra kaip koks Kivanis ar Rotary klubas, be diskusijų apie savo filosofinius ir pasaulėžiūrinius pagrindus, jeigu nėra aiškus jos antikatalikiškumas, tai ne vienam katalikui bus sunku suprasti, kokie gali būti jai Bažnyčios priekaištai. Tokiam bene geriausia pasakyti, kad darytų, kaip jam atrodo geriau. Juk po II Vatikano susirinkimo daug katalikų susidarė klaidingą nuomonę, kad svarbu tik tai, ar vietinė masonų ložė yra antikatalikiška, ar ne. Jeigu ne — tai viskas gerai! Be to, dar vienas dalykas. Manoma, kad JAV-se yra apie trys milijonai masonų. Tačiau patys masonai skundžiasi, kad gavusieji tris pirmuosius laipsnius tedalyvauja tik keliuose masonų susirinkimuose. Gal tik 10-15% lanko reguliariai susirinkimus, skaito masoniškas knygas ir pan. Tie, kurie kad ir paštu atsiunčia metinius įnašus, paliekami ir toliau ložių nariais, jiems leidžiama nešioti masono ženklelį ir žiedą. Tad daugelio masonų pasaulėžiūrinis įsisąmoninimas yra menkas.

O kaip, jeigu kas nieko ar labai mažai ką galvodamas įstojo į masonų ložę? Toks katalikas, Bažnyčios atstovui užklausus ar šiaip iškilus klausimui, turėtų rimtai pagalvoti, kur jis stovi. Ką labiau vertina: savo Kat. Bažnyčią, ar masoneriją. Koks yra jo galutinis pasirinkimas: masonų draugystė, ar išganymo priemones teikianti Bažnyčia?"

▪ Popiežius vasario 1 d. vyks į Indiją ir ten išbus 10 dienų, aplankydamas 14 miestų. Dvi dienas praleis Goa provincijoje, buvusioje Portugalijos kolonijoje, kur gyvena daug katalikų.

▪ 151 JAV kongresmanas pasirašė laišką Gorbačiovui. Jie prašė, kad būtų išleistas kalinamas katalikų veikėjas Yosip Terelia, ukrainietis. Jo šeima gavo du laiškus, kuriuose jis rašo, kad Sovietų pareigūnai jį labai spaudžia, kad jis apgailestautų savo "nusikaltimus". Terelis, 42 m. amžiaus, nuteistas 7 metams kalėjimo ir 5 m. tremties. Jis jau anksčiau yra iškentėjęs 18 kalėjimų ir psichiatrinių ligoninių. Jį kaltina už ryšius su pogrindžio laikraščiu "Katalikų Bažnyčios kronika Ukrainoje".

PAVYZDŽIO REIKŠMĖ IR GALIA

ALDONA BIELSKIENĖ

Pavyzdingas žmogus, pavyzdingas elgesys, pavyzdingas gyvenimas. Nuo ko priklauso to pavyzdžio galia? Norisi pavartyti lietuvių istorijos knygą, surašyti didvyrių pavardes ir stengtis suprasti, kokius pavyzdžius tie didvyriai pagaliau turėjo. Be abejo, paaiškėtų, kad jų pavyzdžiai buvo tokie pat kuklūs, kaip ir mūsų visų: susidarė iš tėvų ir kitų giminių, iš kai kurių mokytojų, kitų mokinių ir iš draugų. Tie kuklūs, kasdieniniai pavyzdžiai turi daug reikšmės, nes jie įtaigauja žmogaus elgesį. Taip pat iš pavyzdžio žmogus gali pasisemti stiprybės, kai trūksta kitokios paramos. Žmogaus gyvenime pavyzdžio reikšmė yra įvairi: kartais žmogus darys taip, kaip jam buvo parodyta, kartais atvirkščiai elgsis. Pavyzdžiai žmogui sudaro standartą, kuris nurodo, koks yra geras, tinkamas elgesys, koks elgesys neatneša gerumo, koks elgesys yra sveikas žmogui.

Daug ilgiau ir stipriau atmintyje lieka pavyzdys, negu kažkieno samprotavimai ar šiaip pamokymai. Pavyzdžio galia galbūt yra stipriausia vaikystėje ir jaunystėje, žmogaus asmenybei ir charakteriui susiformuojant. Pavyzdys yra galinga priemonė auklėti vaikus ir padėti jaunuoliams. Tėvai, broliai, seserys ir kiti giminės duoda visai mažam vaikučiui pavyzdžius. Vaikui truputį paaugus, mokytojai ir kiti mokiniai sudaro pavyzdžius mokyklos aplinkoje. Dar vėliau gyvenime draugų pavyzdžiai taip pat paveikia žmogaus elgesį. Žmogus negalės pamiršti pavyzdžių tų žmonių, kurie jam daugiausia įtakos turėjo. Vis dėlto žmogus yra savarankiškas ir lieka atsakingas už savo elgesį. Bet per visą gyvenimą žmogus prisimins tėvų nurodytą gyvenimo būdą, savo auklėjimą namie ir mokykloje ir draugo pavyzdžius.

Negalima nuvertinti tėvų pavyzdžio svarbos, kuri tęsiasi iki žmogaus subrendimo. Pirmaisiais šešeriais metais, kai vaikas

taip smarkiai vystosi fiziškai ir psichologiškai, daugiausia įtakos tam vystymuisi turi motina ir tėvas. Kūdikis nieko negali duoti savo globėjams, bet jis nepaprastai daug pasiima iš jų. Jis tik daug vėliau gyvenime galės suprasti, kaip jis buvo mylimas, ir galės su savo artimaisiais taip pat elgtis.

Vaikui pradėjus lankyti mokyklą, tėvų pavyzdys vis dar labai svarbus, bet jau prisideda mokytojai ir mokyklos aplinka: kiti vaikai ir mokyklos tvarka. Vaikui pamažu susiformuoja gyvenimo vaizdas, ir čia mokykla turi daug reikšmės. Iš mokytojų pavyzdžio vaikas supras, kaip jam prideda elgtis. Jeigu mokytojas rimtai ir sąžiningai prie vaiko prieina, tai tas vaikas supras, kad ir jam svarbu taip pat elgtis. Tas mokytojo rimtumas ir sąžiningumas susideda iš daug dalių: vaiko psichologijos supratimo, atsižvelgimo į vaiko sugebėjimus, pedagogikos mokėjimo. Todėl ir suaugęs žmogus visuomet prisimins tuos mokytojus, kurie jam padėjo mokslo metais.

Mokykla taip pat yra reikšmingas pavyzdys. Mokyklos tvarka vaikui duoda pavyzdį, kad, norint pasiekti kažko, gyvenimas turi būti tvarkingas. Reikia išmokti ir mandagaus elgesio su mokytojais bei mokiniais, ir atsakingumo, atliekant namų darbus. Geriausios mokyklos praplatina vaiko akiratį, supažindina su platesne kultūra, ne tik su privalomu mokslu. Tas vaikas, kuris nuo pat mažens turi susikaupęs daug įspūdžių iš mokslo ir meno pasaulių ir iš žmonių, kurie sugeba pasidalinti savo žiniomis, turės geresnę galimybę suprasti, ko jis nori ir kaip gali pasireikšti gyvenime. Mokykla, kuri sudaro vaikui tokias progas, yra labai brangus gyvenimui pavyzdys.

Žmogus negali pasirinkti nei tėvų, nei kitų giminių ir taip pat iki universiteto lankymo neturi galimybės išsirinkti mokyklos. Bet savo draugų gali pasirinkti, nors kuo jaunesnis vaikas, tuo daugiau įtakos tėvai turi ir čia. Draugai nuo pat vaikystės turi įtakos žmogui: jis mato, kaip draugų tėvai auklėja savo šeimą, ir supranta, kaip jo tėvų pažiūros skiriasi nuo kitų tėvų. Vaikai dažnai suvokia pavyzdžio galią, kai tėvai uždraudžia kokį nors elgesį. Vaikas kartais tėvams nusiskundžia: "Kodėl jūs man to neleidžiate daryti? Juk mano draugo tėvai jam leidžia!" Jeigu vaiko ar jaunuolio santykiai su savo tėvais yra sveiki, tai jis nori, kad tėvai būtų patenkinti jo draugais, taigi tėvai visuomet turi šiek tiek įtakos, pasirenkant draugus.

Žmogus pagaliau yra visuomenės dalis, ar jis jos pavyzdį priims ar atmes. Vis vien tie pavyzdžiai, kurie jam yra aktualiausi, yra jo artimiausiųjų pavyzdžiai: tėvų, mokytojų ir draugų. Dažniausiai žmogui nėra būdo, kaip pasirinkti gyvenimo pavyzdžius, kurie nulemia jo pažiūrą į gyvenimą ir jo charakterio vystymąsi. Nors pavyzdys turi reikšmės ir galios, vis tiek žmogus yra atsakingas už to pavyzdžio priėmimą arba atmetimą.

DARBO IR TURTO TEOLOGIJA

A. MAURAGIS

Žinoma, tokios teologijos nėra, bet turėtų būti. Kristus labai smarkiai pasmerkė turtuolius ir palaimino neturtą, bet teologai neišvystė tos idėjos iki galo. Šios minties plėtotę gal sutrukdė Senasis Testamentas, kur į turtą buvo žiūrima kaip į Dievo palaimą. Čia tarp žydų ir krikščionių buvo didelis skirtumas.

Galima sakyti, kad visa Evangelija yra beturčių ir vargdienių palaiminimas. Daug kartų Kristus smerkė turtuolius, šykštuolius ir gobšus, nes jie kaip tik skriaudžia vargšus beturčius. Kristaus skelbiamoji mintis nėra ta, kad visi turi tapti vargšais beturčiais, bet kad turtuoliai neskriaustų beturčių. Vadinas, ne turtai yra kalti, bet tie, kurie juos valdo. Reikia kaltinti sistemą, moralę, papročius. Juos reikia keisti. Kristus ir atėjo pakeisti pasaulio ir žmogaus.

Žmonija auga ir didėja skaičiumi, žiniomis, turtais, bet taip pat ir vargdieniais. Gal atrodo, kad tai natūralus pažangos procesas, bet jis ne visai krikščioniškas. Kristus

atėjo išvaduoti vargdienių belaisvių iš civilizacijos vergijos, iš žmogaus paniekinimo, norėdamas sulyginti ir iškelti visus žmones, kaip vieno Dievo Tėvo vaikus.

Nei darbo, nei turto Kristus nepasmerkė, nes tai tarnauja Dievo sukurto pasaulio tobulinimui, žmogaus gerovei ir paties Dievo garbei. Mums iškyla problema, kaip pasidalinti darbo ir turto vaisiais, kad nepaniekintume ir nenuskriaustume žmogaus, kad nepadarytume jo vergu. Ką gi sako mums Kristus? Jis davė mums nurodymų, kuriais pasinaudodami, galime siekti Dievo karalystės žemėje. Kristus įsako mylėti Dievą ir artimą, gyventi vienybėje ir taikoje su visais. Tai aiškiai nurodyta, kuriuo keliu turime eiti. Artimo meilė, arba žmonių meilė, vienybė ir taika galimos tik kolektyvinėje bendrijoje gyvenant. Tik kolektyvinėje bendrijoje tos žmogaus dorybės gali išaugti. Egocentrinės, individualistinės ir kitos tos rūšies doktrinos uždaro žmogų kiaute ir nustato visuotinius, socialinius žmonių ryšius, sistemas, gyvenimo būdą bei tikslus.

Betgi mes matome, kad žmogus nėra ir negali būti pats sau visuma, jis priklauso nuo šeimos, bendruomenės, žmonijos, gamtos ir universo. Jokia civilizacija, jokia kultūra negalėtų būti kuriama be tos visumos ir visatos. Tik visumos ir visatos kontekste žmogus tampa žmogumi, žmogus yra funkcija visatoje su tam tikru uždaviniu ir tikslu. Taigi žmogus negali savęs įprasminti, jį įprasmina tas, kuris jį pašaukė tai funkcijai.

Krikščionis turi būti kolektyvistas, nes kitaip jis negalėtų atlikti savo krikščioniškų pareigų. Jis turi dalintis su kitais savo talentu, savo kūryba, savo darbu ir savo turtu. Jeigu jis rūpinasi tik savimi, o ne visa bendrija ir žmonija, jis nėra krikščionis. Pirmieji krikščionys gyveno bendrijoje, dalindamiesi darbu ir turtais, kol į jų tarpą neįsimaišė kažkoks antikristas ir neišardė krikščioniškojo gyvenimo būdo. Norint įgyvendinti krikščionybę, kad ji būtų gyva šio pasaulio širdis, turime gyventi tvirtose bendrijose, ugdyti save ir keisti pasaulį. Bet mums šiandien, pažįstantiems komunizmą, yra baisu ir pagalvoti apie tokias bendrijas ar komunas. Turbūt svarbiausia dėl to, kad ateistinis komunizmas neturi Dievo. Be Dievo nieko nepadės nė geriausios intencijos.

Kai dirbame dėl visų gerovės, darbas ir turtas įgyja kitą prasmę: darbas tampa malda, o turtas — Dievo palaima. Krikščionis tampa ne sau žmogus, bet visam pasauliui. Jis keičia pasaulį. Tada ir gyvenimas tampa malda, nes atliekame funkciją, kuriai esame pašaukti.

Ilgus amžius darbas buvo prakeikimas, vergų verslas, bet, pakeltas į maldos aukštį, gali tapti pasaulio išganymu ir garbe. Šiandien darbą turėti jau yra privilegija, o būti bedarbiu — pasmerkimas sunykti. Visi bijosi nedarbo, bet jo niekas nepajėgia sustabdyti, nes technika išstūmė žmogų iš darbo. Alkanųjų minios didėja, demoralizacija auga, nes žmogus paliktas be pagalbos. Visokiais kanalais turtai plaukia į turtuolių kišenes, be jokios galimybės sustabdyti. Kalta civilizacija, kurią sukūrė individualizmas, egocentrizmas, liberalizmas, hedonizmas ir daug kitų doktrinų, pastodamos kelią žmogui išsivaduoti iš ekonominės vergijos pančių. Gal ir krikščionija yra kalta, nutolusi nuo savo idealų, bet vis dėlto krikščionybė yra vienintelė, kuri galėtų, pavertusi darbą malda, o žmogų Dievo vaiku, lygiu tarp lygių, sočiu tarp sočių, garbingu tarp garbingų, išlyginti gyvenimą. Tada artimo meilė taptų socialinio gyvenimo stiliumi. Tai yra vienintelis kelias žmonijai pereiti į garbingą žmogaus gyvenimą. Nors žmonės nėra lygūs savo dvasine ir fizine jėga, bet Dievo ir artimo meilė juos sulygintų taip, kaip šeimoje skirtingus vaikus. Jie visi yra lygūs prie stalo ir prie darbo pagal savo pajėgumą. Krikščionybei yra skirta realizuoti artimo meilės įstatymą, ir niekas kitas to padaryti negali. Šiai sričiai kaip tik ir reikia naujos teologinės išminties ir nuoširdaus darbo.

■ 20 tarptautinio garso specialistų medikų, susirinkę Vatikane, pareiškė, kad eutanazija yra žmogžudystė.

Meilė yra auka

S. Sužiedėlis

Prieš kelis mėnesius miręs prof. Simas Sužiedėlis jau beveik prieš 30 metų mums buvo atsiuntęs tris straipsnius šeimos klausimais. Manome, kad bus naudingos tų straipsnių mintys ir šiandieninės naujosios kartos šeimoms.

Redakcija

Pasaulį kurdamas Viešpats pabaigai sutvėrė žmogų. Tačiau ne vieną, o du. Vieną anksčiau, bet tasai nerado į save panašaus. Jam reikėjo kito žmogaus, kuris turėtų tai, ko jam pačiam trūko ir ko tam antrajam taip pat trūks. Nei vieno, nei antro Dievas nesutvėrė tokio, kad nereikėtų dar kuo kitu papildyti, kai abiem skyrė būti kitų žmonių tėvais. Dievas sutvėrė du, kad būtų viena. Jis sutvėrė šeimą. Vyro ir moters ryšiu vainikavo visatą, harmoningą savo kūrinį, kad ateisiančios kartos savo harmonijos taip pat ieškotų šeimoje.

Šeimon ateina nebepakartojamas dviejų asmenų originalumas ir lyčių skirtumai. Nėra kitos tokios institucijos, kuri po vienu stogu suvestų tokias dideles priešybes ir kartu skirtų uždavinį susiderinti. Jauni žmonės ne visuomet pagalvoja, kad toks uždavinys yra. Veikiami didelės traukos būti drauge, jie neapskaičiuoja savo jėgų, kurių reikės šeimos harmonijai siekti. Pasitikima meile. Bet ji nėra žmogaus rankose stebukladarė, kai susitinkama su didelėmis priešybėmis. Geriau iš anksto kai ką numatyti, kad bendro gyvenimo dalia būtų lengvesnė.

Šeimai reikalingi kai kurie bendri pagrindai — sutarimas pasaulėžiūros, tikėjimo, tautybės klausimais. Skirtinga tautybė ne tiktai išskiria tėvus — nesvarbu kaip karšta būtų jų meilė — bet ir naujajai kartai neduoda vienodo charakterio, tos savo tautos individualybės, kuri siekia toli per kartų kartas. Dar motinos būtyje "žmogus įgyja... savo tautos tipą su visomis jo ypatybėmis" (A. Maceina). Tie vaikų tipai pasidaro skirtingi, jei yra skirtingų tautybių tėvai. Tėvai tuo būdu padidina priešybes dar šeimos lopšyje, pasunkindami ir taip nelengvas savo pareigas. Motina ar tėvas, kad ir kaip jie besistengtų, ne visada pajėgia vaikus savo tautai išlaikyti, jei abu nėra tos pačios tautos. Mišri šeima suskyla arba savo tautai sudyla.

Tai yra vienas pavyzdys, kaip iš anksto nepašalintos priešybės neleidžia šeimai harmoningai augti. Kiti priešingumai taip pat reikalauja milžiniškų dvasios jėgų, stengiantis juos suderinti. Bet nors būtų pašalinta visa, kas nuo jauno žmogaus priklauso ir ką apdairi bei išmintinga meilė pradžioje gali padaryti, vis tiek šeimoje liks viena priešybė, kuri kartu yra ir jos trauka — tai kitos lyties asmuo.

Žmogus, kaip asmuo, nepradingsta nė šeimoje. Jis ieško papildymo, bet ne sunaikinimo. Šeimos paskirtis yra du asmenis tobulinti, ne vien tik naują gyvybę pažadinti ir auklėti. Susituokusiųjų tobulėjimas yra vienas iš šeimos uždavinių, jos harmonijos siekinys, kuris labai dažnai išleidžiamas iš akių, o tai atsiliepia vaikams. Tėvų netobulumai bei kaltės siekia iki kelintos kartos. "Mūsų tėvai valgė neprisirpusias vynuoges, o vaikams dantys atšipo", pastebi Šv. Raštas.

Šventas šeimos pagrindas, sakramentas, vaikams yra garantija, kad jie nebus lengvabūdiškai pamesti, nes prie įgimtos meilės prisideda ir tėvų tikėjimas. Tėvams sakramentinis ryšys reiškia, kad jie neapleis vienas antro, iki bus gyvi. Sakramento teikiama malonė padeda pasiekti didesnės harmonijos tarp dviejų asmenų, kuriuos jungia meilė, bet skiria priešybės. Šiuo atžvil-

giu laukiama iš kito tikros meilės, o ne jos iškraipos. "Kiekviena meilė paprastai randa gyvenime savo karikatūrišką iškrypimą" (St. Šalkauskis). Tai esti šeimoje tada, kai teieškoma savęs, einama iki kraštutinio individualumo, pristingama aukojimosi kitam. Tikroji meilė siejasi su pageidavimu kitam gero. O tai reikalauja abiejų aukos.

Meilė yra ne kas kita, kaip auka. Didžiausia auka buvo Kristaus, Dievo Sūnaus, nes Dievo ir meilė yra didžiausia. Bet jei žmonėms pasakyta, kad jie savo tobulėjimu artėtų prie Dievo, tai ir iš to žmogaus reikalaujama aukos meilei palaikyti. Jauniesiems, vienam į kitą įsižiūrėjus, to pasiaukojimo nestinga. Meilės srautu jie veržiasi per didžiausias kliūtis, kartais eina iki mirties, kad tikrai būtų drauge. Tačiau drauge suėjus ir pasiekus artumos, dažnai pasitaiko, kad dvasios įtampa atsileidžia, aukojimasis vieno antram susilpsta, kaip vaga upės, nutekėjusios nuo kalnų į slėnį. Vandenys yra kartu, bet plačiai išsilieję, be gilumo ir jėgos, arba ir bala pavirtę. Tai atsitinka dėl to, kad krantai nesuveržti, kad susituokusiems pristigo savitvardos ir aukos. Auka yra jėga, kuri nuolatos palaiko dvasios įtampą. Meilė jos reikalauja lygiai tiek, kiek ir artumo.

Kai meilė du žmones savo artumu suveda į šeimą, ji tuojau prieš akis pastato auką. Aukos keliu ateina nauja gyvybė. Motina tai išgyvena daugiau, negu iš šalies atrodo. Bet kas toliau vyksta, nebūna jai lengviau, kai žingsnis po žingsnio vaikas tolsta. Norėtų jį laikyti arti savęs visą laiką, bet motina aukojasi dėl vaiko savarankiško gyvenimo. Jai pagaliau belieka tik dvasiniai ryšiai su tuo, ką ji nešiojo savyje. Jei neliktų nė tų ryšių, neliktų jai nieko, vaikui išėjus iš namų. Motinai artumą atstoja vaiko meilė, kad ir iš tolo. Kad tik būtų ta meilė!

Tačiau motinai namie turi likti meilė artumoje ir aukoje visą laiką — tai vyro meilė. Bet ar ji bus išlikusi tokia pati, kaip jaunatvėje? Tai priklauso nuo abiejų — nuo to, kokiu keliu bus ėję nuo pirmų susitikimų. Pirmoji trauka paprastai būna jau nebe viršūnėje. Su ilgėjančiais metais ji leidžiasi žemyn, kaip vakarinė saulė. Tačiau dvasinis suartėjimas ir aukojimasis vieno antram turi vis kilti aukštyn. Kai "fizinis žmogaus gyvenimas eina laužta linija, kuri iš pradžios kyla į viršų, paskui eina aukštumoje ir pagaliau krinta į apačią", tai "dvasinis gyvenimas gali nuolat ir nenutrūkstamai kilti į viršų" (St. Šalkauskis). Taip išlaikoma dvasios jaunystė ir pirmykštė meilė, nors veidas būtų vagotas klostėmis, o plaukai paširmę, nors mums iš šalies atrodytų, kad nėra jiems ko vienas antru žavėtis. Čia yra tam tikra paslaptis: juo daugiau paliks tarpusavy orumo ir pagarbos nuo pat pradžios, juo ilgiau tvers žavėjimasis vienas antru. Artumo reikia šiek tiek privengti ir pribijoti. Meilė jungia ir kartu skiria, kad du būtų viena ir vis dėlto kiekvienas būtų sau žmogus. Meilė laikosi tarp švelnaus artumo ir privalomo atstumo.

Koks turi būti artumas šeimoje, kad ir meilė laikytųsi, ir asmuo būtų pagerbtas, gražiai ir poetiškai yra rašęs Lebanono filosofas Kahlil Gibran, gyvenęs ištrėmime Amerikoje, miręs 1931 m. Jis taip rašė: "Jūs esate gimę būti drauge, ir jūs būsite drauge visą amžių. Jūs būsite drauge net ir tada, kai mirties plasnojimas išskirs jūsų dienas. Jūs būsite drauge tyliame Dievo prisiminime. O vis dėlto tame savo artume palikite tarpą siausti dangaus vėjams. Mylėkite vienas antrą, bet nesusivaržykite meilės grandinėmis. Verčiau tebūna tai vilnijanti jūra tarp dviejų sielos krantų. Pripildykite vienas antro taurę, bet negerkite iš tos pačios taurės. Valgykite tą pačią duoną, bet kiekvienas iš savo riekelės. Dainuokite, ir šokite, ir džiaukitės kartu, bet duokite laisvės ir vienišumui. Juk žinote: arfos stygos įtemptos atskirai, bet jos skamba nuostabios muzikos akordais.

Atiduokite vienas antram savo širdį, bet ne taip, kad ją laikytumėte rankoje suspaudę. Dievo ranka tegali jūsų širdis išlaikyti. Stovėkite tvirtai greta vienas antro, bet ne per arti. Jūs žinote: bažnyčios ramsčiai stovi nesulipę, ir kiparisai bei ąžuolai neauga vieni kitų unksmėje".

Šypsokis — Dievas tave myli

Dalia Staniškienė

Kartą Kalkutos Motina Teresė buvo paklausta ją lankančių mokytojų ir profesorių, kaip jie, sugrįžę namo, galėtų pagerinti savo asmenišką gyvenimą šeimoje. Jos atsakymas juos nustebino: "Nepagailėkit šypsenos! Šypsokitės — vyras žmonai, žmona vyrui, tėvai vaikams... Mėginkit šypsitis ne tik, kai viskas gerai sekasi, bet net ir tada, kai esat pavargę ar blogam ūpe". Tada vienas iš grupės ją paklausė: "Motinėle, ar Jūs kada nors buvot ištekėjus?" Ir ji nedvejodama atsakė: "O taip, ir kartais man labai sunku šypsotis Jėzui..."

Nuoširdi šypsena — tai didelė dovana kitam žmogui. Mūsų šių laikų gyvenimas — nuolatinis skubėjimas, bėgimas. Niekam "neturim laiko", tiek visokių darbų ir įsipareigojimų. O mažiausia to laiko randam viens kitam šeimoje. Tik dienai išaušus, vos akis pramerkę, jau dažnai esam irzlūs, skubam visi savais keliais į mokyklas, į darbus, vienu kitu žodžiu persimesdami, kartais jau iš pat ryto susipykdami. O kiek gi laiko trunka nusišypsoti?! Pamėgink kada nors sakyti piktą žodį šypsantis! Rodos, toks menkniekis, o giedria šypsena ir meiliu žodžiu pradėtas rytas gali nuspalvint visą likusią dieną kitam šeimos nariui.

Sakoma, kad geriausia priemonė laimėti draugiškumą yra šypsena. Net ir kritikos žodį ar patarimą šeimos narys daug lengviau priims, jei jis bus pasakytas draugiškai, nuoširdžiai, su nemeluota šypsena.

Kai kas gal pasakys: "Kaip galiu šypsotis, kai tiek turiu rūpesčių, problemų..." — "Šypsokis—Dievas tave myli" — populiarus posakis, slepiantis gilią mintį. Jei Dievas mane myli, kas man visi dienos sunkumai ar nepasisekimai! Jei Dievas mane myli, aš galiu šypsotis net kai rūpesčiai spaudžia. Ir todėl kam pradėt dieną susiraukus, dargi ir kitus tuo surūgimu užkrečiant?

Kai kurie žmonės rūstų veidą riša su rimtumu. Pavyzdžiui, šypsotis ar nusijuokt mišių metu kai kas laiko nerimtu elgesiu ar net pagarbos stoka. Tuo tarpu tikras krikščionis, turintis Kristų širdyje, rodos, turėtų nesitvert džiaugsmu mišių metu...

Prisimenu vieną savo universiteto profesorę, su kuria dar vis susirašinėju. Jau tada, prieš eilę metų, ji buvo kankinama artrito ir sėdėjo vežiojamoj kėdėj. Bet aš jos neprisimenu nesišypsančios ir nejuokaujančios. Žinau, kad ji gyveno su nuolatiniu skausmu. Bet, sutikus kitą žmogų, jos veidas visada nušvisdavo šypsena. Ir dabar jos laiškai, sunkiai artrito susuktais pirštais parašyti, pilni giedros ir juoko. Juos beskaitydama, negaliu nesišypsoti, o prisiminus jos juokus, kuriuos ji mėgdavo savo mokinėms iškrėsti, net garsiai nusijuokti turiu.

"Juokas yra saulė — jis išvaro žiemą iš žmogaus gyvenimo", rašė V. Hugo. Taigi, bėgant pro duris iš ryto, skubant dirbti dienos darbus, ar pasitinkant grįžtančius namo po ilgos, varginančios dienos, neužmirškim, kad šypsena yra užkrečiama... Šypsokis — Dievas tave myli; tave ir kiekvieną, kuriam savo šypseną dovanoji...

Šeima yra arfa, ir šeima yra bažnyčia, kad dviejų širdžių žavi ir šventa melodija kiltų pagarbinti Viešpatį, kuris savo kūrinijai davė tą šventą vainiką, kai kūrė nebe vieną žmogų, o du.

▪Trys Minnesotos vyskupai ir vienas Wisconsin valstijoje uždraudė homoseksualams rengti savo seminarus katalikų institucijų patalpose.

▪ Italijoje pradėtos naujos investigacijos, ieškant daugiau kaltininkų 1981 m. įvykusiame popiežiaus Jono Pauliaus II peršovime. Įtariami keli turkai, kurie žinojo apie pasikėsinimą. Jei paaiškės naujų duomenų, gali prasidėt naujas teismas.

▪ Į JAV universitetus ir kolegijas šiais mokslo metais įstojo daugiau kaip pusė milijono katalikų studentų. JAV-se veikia 230 katalikų kolegijų ir universitetų, į kuriuos įstojo 75.000 studentų.

▪ Prez. Reaganas į 9-tos apygardos apeliacinį teismą paskyrė teisėju John T. Noonan, Berkeley universiteto Kalifornijoje teisės profesorių. Jis yra aktyvus veikėjas prieš abortus.

Jaunimas

Praėjusių metų jaunimo konkurso apžvalga

Redaktorius

Konkurse dalyvavo 36 jaunuoliai: 21 mergaitė ir 15 berniukų. Premijas laimėjo 1 berniukas ir 9 mergaitės. Konkursui buvo paskirtos 3 temos: 1. Moterų kova už lygias teises. 2. Dėl ko jaunimas nutolsta nuo religijos? 3. Iš kur kyla vaikų nesusipratimai su tėvais?

Daugelis manė, kad daugiausia jaunimas rinksis trečiąją temą, bet buvo staigmena, kai 16 jaunuolių (10 mergaičių ir 6 berniukai) pasirinko antrąją. Tai įrodymas, kad jaunimas domisi religija, apie ją galvoja, bet jaučia, kad yra visokių neaiškumų ir problemų. Gal svarbiausia nuo religijos atšalimo priežastis yra iš dalies tingėjimas, iš dalies laiko stoka, ypač pradėjus lankyti universitetą. Juo daugiau apleisi religijos praktikavimą, juo labiau nuo jos tolsi. Gal pirmą kartą apleidus mišias ar kurią kitą religijos praktiką, tave grauš sąžinė, bet antrą kartą jau mažiau jausi sąžinės priekaištą, trečią kartą dar mažiau, kol pagaliau ji visiškai nutils, ir tu stengsiesi save įtikinti, kad nėra jokios prasmės dalyvauti mišiose, kad jos neįdomios, kad nieko iš jų negauni. Bet reikia žinoti, kad tiek iš jų gausi, kiek ateidamas atsineši, kiek esi pasiruošęs, kiek sugebi suprasti jų reikšmę ir vertę.

Temą apie vaikų nesusipratimus su tėvais pasirinko 13 jaunuolių: 8 mergaitės ir 5 berniukai. Čia žinoma, svarbiausia nesutarimo su tėvais priežastis yra tas garsusis kartų atotrūkis (generation gap). Bet jaunimas, atrodo, supranta, kad taip visuomet buvo ir taip bus; kai jie užaugs ir turės savo vaikų, bus ta pati problema. Jeigu ir tėvai, ir vaikai tai gerai supras, tai tarp jų įtampa nebus tokia didelė, problemos bus daug lengviau išsprendžiamos.

Apie moterų kovą už lygias teises pasirinko rašyti 7 jaunuoliai: 4 berniukai ir 3 mergaitės. Įdomu, kad šiuo klausimu labiau susidomėjo berniukai negu mergaitės. Beveik visi sutiko, kad moterys turi turėti tas pačias teises, kaip ir vyrai, bet kažin ar jos norėtų turėti ir tas pačias pareigas...

Jau esame išspausdinę "Laiškuose lietuviams" visus premijuotus rašinius. Jeigu premijų fondas būtų buvęs didesnis, gal būtume premijavę ir daugiau rašinių, nes buvo neblogų. Kadangi tų rašinių buvo gana daug, tai jų visų ištisai negalėsime spausdinti, bet paimsime iš įvairių straipsnių charakteringesnes mintis. Ištisai spausdinti gal ir dėl to nebūtų naudinga, kad kai kurios mintys kartojasi. Šiame numeryje pateiksime konkurse dalyvavusių mergaičių mintis apie jaunimo nutolimą nuo religijos. Kitame numeryje bus berniukų pasisakymai.

DĖL KO JAUNIMAS NUTOLSTA NUO RELIGIJOS?

Danutė Penčylaitė. Mes visi gyvename tokioje aplinkoje, kur viskas yra leidžiama. Religija žmogų suvaržo, o jaunimas dabar nenori būti suvaržytas. Kai vaikai maži, tėvai siunčia juos į katalikiškas mokyklas, veda į pamaldas. Kai jie dar jauni, klauso tėvų ir tiki tuo, ką tėvai sako. Vėliau, kai vaikai užauga, jie išeina į pasaulį ir jiems daugiau rūpi, ką draugai daro, ką apie juos galvoja. Jie nustoja eiti į bažnyčią ir melstis.

Dabar yra visokių filmų, kuriuose rodo viską beveik priešingai, ką tėvai per daugelį metų mokė. Televizijos programos tvirtina, kad daug kas leidžiama, smagu ir tinkama, nors vaikai buvo išmokę, kad taip iš tikrųjų nėra. Iš televizijos vaikai išmoksta, kad šaudyti ir žudyti nėra jau taip bloga, kad abortai yra reikalingi, kad paleistuvavimas nėra joks nusikaltimas moralei.

Tada kyla konfliktas — religija jiems sako viena, o aplinka siūlo visai ką kita. Daugelis knygų ir žurnalų taip pat rašo panašiai, kaip rodoma ir aiškinama televizijoje. Jaunimas skaito ir tiki. "Rock stars" tampa jaunimo herojais. Jaunimas jais seka ir juos pamėgdžioja, bet tų "herojų" gyvenimas dažnai būna nemoralus.

Man atrodo, kad jaunimas turėtų daugiau vartoti protą, stengtis būti individais, o ne sekti kitais ir juos pamėgdžioti. Reikia išmokti atskirti gėrį nuo blogio. Labai svarbu, kad vaikas gautų tvirtą religinį pagrindą iš namų, kad tėvai ir vėliau nenustotų rūpintis jaunuolio gyvenimu.

Religija svarbi ne tik vaikams ir seniems žmonėms, ji labai svarbi ir jaunimui. Religija žmogų formuoja ir padeda išlikti doru, kilniu asmeniu. Be religijos pasaulis būtų tikros džiunglės!

Andrytė Giedraitytė. Aš esu katalikė ir manau, kad visuomet pasiliksiu. Mano tėvai ir seneliai taip pat yra katalikai. Aš tvirtai tikiu ir labai savo širdyje myliu Dievą, nors savo elgesiu gal ne visuomet tai parodau. Man kartais nesuprantama, dėl ko kai kuriems jaunuoliams taip sunku tikėti ir pripažinti Dievą. Jiems kyla įvairiausių klausimų, į kuriuos neranda atsakymų. Dėl ko Dievas leidžia karus ir kitokias nelaimes? Dėl ko jis dažnai neišklauso mūsų maldų? Dėl ko Dievas nepadaro, kad mūsų tėvynė būtų laisva? Trunka daug laiko, iki paaiškėja šie klausimai. Žinoma, didelę įtaką jaunimui turi tėvai. Kartais vaikai mato, kad tėvai nesilaiko tikėjimo reikalavimų ir vis tiek yra "geri katalikai". Vaikai girdi, kaip tėvai blogai kalba apie juodžius ir žydus, o Kristus liepia visus mylėti. Tai kieno klausyti? Vaikai kartais susimaišo, nežino, kaip elgtis, ir pagaliau visai nutolsta nuo tikėjimo. Kartais tėvai per daug juos verčia eiti į bažnyčią, tai vaikams kyla pasipriešinimas. Norint tikėti ir rasti atsakymus į visokius klausimus bei neaiškumus, reikia turėti aiškią pasaulėžiūrą, žinoti kokia yra pasaulio ir žmogaus gyvenimo prasmė, dėl ko Dievas sukūrė pasaulį ir mus.

Dalytė Navickaitė. Nuo pat mažens mes esame mokomi tikėti, laikytis Dievo įsakymų ir melstis. Po keleto metų jaunimui tai nusibosta, jis pradeda galvoti, kad gal nėra Dievo, tai nereikia nė melstis. Vaikams nusibosta klausyti tėvų, jie stengiasi pasipriešinti. Jeigu jaunuolis ir tiki, kad yra Dievas, tai jis dažniausiai susikuria savo tikybą ir ją praktikuoja taip, kaip jam geriau atrodo. Jis mano, kad nėra reikalo eiti į bažnyčią, nes melstis ir Dievą garbinti galima visur. Jis nustoja eiti išpažinties, nes mano, kad kunigas negali atleisti nuodėmių, nes jis yra toks žmogus, kaip ir visi kiti. Dabar jaunimas turi daugiau laisvės, negu buvo pirmiau, tai jis ir stengiasi ta laisve pasinaudoti.

Andrytė Nelsaitė. Beveik visi žmonės, kurie priklauso kokiai nors religijai, eina į bažnyčią. Kiekvieną sekmadienį aš matau bažnyčioje nemaža jaunimo. Gerai, kad jie eina į bažnyčią, bet jie ten labai pasyviai laikosi, mišiose aktyviai nedalyvauja, kalbasi su tėvais ar draugais, žvalgosi į visas puses arba nuobodžiauja. Kai eina Komunijos, matyti, kad jie nėra susikaupę, neturi reikiamos pagarbos. Jie atvažiuoja į bažnyčią tik atlikti pareigos, tik dėl to, kad ir tėvai važiuoja. Dievas jiems visai nerūpi.

Dažnai jaunimą nuo religijos nutolina blogi draugai, kurie vaikščioja, apsikabinėję kaklą grandinėmis, išsidažę plaukus žaliai ar mėlynai. Tokie draugai dažnai pasijuokia iš religijos, tai jaunimas nori prie jų prisitaikyti ir kartu su jais pradeda juoktis iš religijos.

Bet gal didžiausia problema yra ta, kad tėvai nuo pat mažens neišmoko pakankamai vaikų apie Dievą ir religiją. Tėvai mano, kad vaikas dar yra mažas ir nieko nesupras. Tokiu būdu vaikai pripranta gyventi be religijos, o kai užauga, jiems viskas neįdomu. Religijos vietą užima draugai ir materialiniai dalykai.

Nida Gedgaudaitė. Gal jaunimas svarbiausia nutolsta nuo religijos dėl to, kad tėvai per daug juos verčia būti gerais krikščionimis, melstis, eiti į mišias. Mes turėtume

eiti į mišias savo noru, niekieno neverčiami. Aš tikiu į Dievą, bet nematau reikalo kalbėti maldas visuomenei. Aš manau, kad geriau bendrauti su Dievu, kai esi vienas; kada turi laiko, kitų netrukdomas, pergalvoti savo jausmus ir idėjas.

Gal kartais jaunimas tik dėl to sako, jog netiki, kad draugai netiki, kad yra draugų spaudžiamas, verčiamas neiti į bažnyčią. Bet jaunimas nutolsta nuo religijos gal ir dėl to, kad mažai ką žino apie religiją. Tėvai turėtų jau nuo mažens vaikus mokyti. Jeigu vaikai nežino, kas yra religija, tai tėvų vertimas eiti į bažnyčią juos tik erzina. Leiskite mums subręsti, tada pamatysite, kad mes eisim į bažnyčią savo noru.

Tara Barauskaitė. Jaunimas nutolsta nuo religijos dėl įvairių priežasčių. Paminėsiu kelias. Jaunuoliai neina į bažnyčią, nes sekmadieniais nori ką kita daryti. Jie nori būti populiarūs, nenori būti kitų draugų išjuokti. Jaunuoliui sunku tikėti, nes Dievas yra nematomas, jis yra dvasia. Kai kurie gal neina į bažnyčią ir dėl to, kad, einant į bažnyčią, reikia gražiau apsirengti. Jiems tai nepatinka.

Pirmiau kartais aš galvodavau, kad man nereikia eiti į bažnyčią, nereikia galvoti apie religiją, nes esu dar tik vaikas, kai užaugsiu, tada pradėsiu rūpintis religija. Dabar matau, kad tai labai klaidingas galvojimas. Mes turime mylėti Dievą dabar, kai esame jauni. Jeigu nemylėsime dabar, kažin ar jį pamilsime vėliau. Mes turime susidomėti religija, nes jeigu ši problema nebus išspręsta dabar, tai iš mūsų užaugs daug pagonių. Dievas turi būti mylimas ir suaugusiųjų, ir vaikų.

Redakcijos prierašas. Šie jaunų mergaičių pasisakymai gal bus ne tiek naudingi vaikams, kiek suaugusiems: tėvams, auklėtojams, tikybos mokytojams. Šiuose pasisakymuose galima pastebėti nemaža klaidų. Jaunimo religijos supratimas yra labai miglotas. Gal svarbiausia tai, kad tėvai nesistengia nuo pat ankstyvos vaikystės įkvėpti vaikams Dievo meilės ir geresnio religijos (t.y. santykių su Dievu) supratimo. Iš šių pasisakymų auklėtojams bus aiškiau, į ką jie turi kreipti ypatingą dėmesį, kalbėdami vaikams apie religiją.

Knygos

Nauji leidiniai

Tomas Venclova. TEKSTAI APIE TEKSTUS. Išleido Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas 1985 m. Fondo adresas: 7338 S. Sacramento Ave., Chicago, IL 60629. Aplankas — I. Gražulio. Spaudė Morkūno spaustuvė. Kieti viršeliai, 240 psl., kaina 10 dol.

Autorius savo žodyje taip apie šią knygą rašo: "Literatūros mokslas yra mano profesija, iš kurios štai jau kelinti metai valgau duoną ir išeivijoje. Esu paskelbęs gana daug filologinių studijų, neįkandamų ir tikriausiai neįdomių platesniam skaitytojų ratui. Tačiau per ilgesnį laiką prisirinko ir populiaresnio pobūdžio straipsnių apie literatūrą. Reikšmingesniuosius pateikiu šioje knygoje.

Straipsnių diapozonas įvairus — nuo pusiau mokslinių darbų ligi recenzijų. Turiu vilties, kad skaitytojas netgi antraeiliuose straipsniuose atras vieną kitą nebanalią mintį ar pastebėjimą. Per penkiolika su viršum metų — nuo 1968 ligi 1983 — žinoma, keitėsi ir mano pažiūros, ir pats sugebėjimas rašyti. Bet knygoje turbūt galima įžiūrėti tam tikrą interesų ir metodo vienovę...

Knyga padalyta į dvi dalis: lituanistika ir straipsniai apie kitų tautų literatūras. Pirmosios dalies tekstai išdėstyti pagal aptariamųjų reiškinių chronologiją, antrosios

dalies — pagal bendresnius prasminius kriterijus".

Edita Nazaraitė. MEDAUS IR KRAUJO LAŠAI. Eilėraščiai. Išleido Ateities literatūros fondas 1985 m. Fondo adresas: 10000 S. Bell Ave., Chicago, IL 60643. Knygą iliustravo pati autorė. 79 psl., kaina 6 dol.

Edita Nazaraitė gimė Vilniuje 1954.12.10. Piešti pradėjo ankstyvoje vaikystėje. Besimokydama vidurinėje mokykloje, lankė įvairius piešimo būrelius. Mėgo skaityti ir kurti pasakas, kurias pati iliustruodavo vaikiškais piešiniais. 1974 m. įstojo į Vilniaus Dailės institutą ir pasirinko iliustratorės specialybę. Eilėraščius pradėjo rašyti vidurinėje mokykloje. Pirmą ir paskutinį kartą Lietuvos periodikoje jos eilėraščiai buvo išspausdinti 1976 m. Baigusi Dailės institutą, iliustravo knygeles vaikams, rašė eilėraščius ir pasakas. 1984 m. iškeliavo į Vakarus. Šiuo metu gyvena Toronte, Kanadoje.

Skaitytojams, norintiems bent kiek susipažinti su jos kūryba, pateikiame eilėraštį, vardu "Poetas":

Poeto apsiaustas —
Blogai susiūti rožių žiedlapiai,
O prie širdies
Eilėraščiai plaka.
Kažkas įtūžęs ir apakęs
Akmenim apmėtė
Praeinantį poetą.
O šis — kur žingsnį žengė,
Ten garbanos jazminų dygo,
Ir tūkstančiai lakštingalų
Pakilo nuo šakų
Sulesti akmenų.

Bronius Kviklys. LIETUVOS BAŽNYČIOS, V tomas. Vilniaus arkivyskupija, I dalis. Istoriniai bruožai ir Vilniaus miesto bažnyčios. Jonas Dainauskas parašė Vilniaus vyskupijos istorinius bruožus, Redakcija: Jonas Dainauskas, Bronius Kviklys, Anicetas Tamošaitis, S.J., Juozas Vaišnora, M.I.C. Redakcijos fotografai: Juozas Mažeika ir Jonas Tamulaitis. Žemėlapiai: Vitalius Matulaitis. Korektorius: Petras Vaičekauskas. Dailininkas ir techninis redaktorius: Petras Aleksa. Spaudai paruošė ir išleido: Amerikos lietuvių bibliotekos leidykla, 3001 W. 59th St., Chicago, IL 60629. Didelis formatas, kieti viršeliai, 432 psl., pridėtas ir Vilniaus miesto planas.

Juozas Masilionis. LIETUVIŲ KALBOS SINTAKSĖ. Išleido JAV LB Švietimo taryba 1985 m. Kieti viršeliai, 180 psl., kaina 9 dol. Leidimą parėmė Lietuvių Fondas.

Autorius taip pratarmėje rašo: "Išeivijos lietuviškoji mokykla ir šiaip visuomenė beveik 40 metų naudojosi Leonardo Dambriūno *Lietuvių kalbos sintakse*, kurios pirmoji laida buvo išleista 1946 m. Vokietijoje, o dvi Šiaurės Amerikoje, mažai papildžius ar pakeitus. Paskutiniajai (1963 m.) laidai besibaigiant, o autoriui jau mirus, buvo susirūpinta naujos sintaksės parengimu. Iniciatyvos ėmėsi Pedagoginis lituanistikos institutas Čikagoje... Rašydamas šią sintaksę, naudojausi Rygiškių Jono, Petro Klimo, Zigmanto Kuzmickio, Leonardo Dambriūno ir P. Gailiūno bei J. Žiugždos sintaksėmis... Aiškinant bet kokį sintaksės klausimą, pirmiausia čia duodama daugybė pavyzdžių. Jie visur numeruojami ir, darant aptarimus, į tuos pavyzdžius nurodoma... Gale yra pridėtas sintaksės ir kai kurių gramatikos terminų lietuviškai angliškas žodynėlis".

Balys Pavabalys. MILŽINAI IR SLIBINAI. Sat(l)yriniai eilėra(k)ščiai. Išleido "Darbininkas", 341 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207. 80 psl., kaina 5 dol.

Mes, lietuviai, neturime daug satyrikų, todėl šios knygelės išleidimas sveikintinas. Knygelėje yra per 60 satyrinių eilėraščių. Štai vienas pavyzdys:

Ir kas iš tos jaunos kartos!
Tiktai tave ji pakartos.
Koks tu buvai, tokia jinai:
Nei realybė, nei sapnai.
Bet miela, dievaži,
Kad ji tokia graži!
Ji — ateitis tautos,
Tik nežinia, ar tos.

Pabaigoje autorius (Leonardas Žitkevičius) paaiškina, dėl ko jis pasirinko Balio Pavabalio slapyvardį:

Žliugėjo tėviškėj bala —
Todėl aš pabalys.
Tekėjo pievom Vabala —
Todėl pavabalys.

Aloyzas Baronas. DAIKTAI KASDIENINIAI. Eilėraščiai. Tai pomirtinis eilėraščių rinkinys, 1985 m. Čikagoje išleistas Nijolės Baronienės savo vyro a.a. Aloyzo penkerių metų mirties sukakčiai paminėti. Iliustravo dail. Ona Stankaitytė-Baužienė. 71 psl., kaina 5 dol. Knygelėje yra daugiau kaip 50 ketureilių dviejų posmelių eilėraščių. Duodame vieną eilėraštį, pavadintą "Knyga":

Ant stalo knygos, spintoj ir lentynoj,
Nes išminties kaip meilės ieškojai visada,
Ir svaigdavo širdis nuo žodžio kaip nuo vyno,
Bet gilumoj tūnojo kasdien mintis juoda:
Ateis ruduo, spalvoti medžiai skųsis,
Ir daugel vėliavėlių pavargę žemėn bers,
Ir tu tikrai labai jau išmintingas būsi,
Kada skaisti mirtis kitus lapus atvers.

Jūratė Statkutė de Rosales. BALTŲ KALBŲ BRUOŽAI IBERŲ PUSIASALYJE. Devenių kultūrinio fondo leidinys Nr. 8. Chicago, 1985 m. Kieti viršeliai, 329 psl., kaina nepažymėta.

Nors pažymėta, kad kalbą tikrino Petras Balčiūnas, bet yra nemaža kalbos klaidų.

ALDONOS STEMPUŽIENĖS PLOKŠTELĖ. Plokštelėje yra 14 lietuviškų dainų, sukurtų mūsų kompozitorių: Švedo, Banaičio, Jakubėno, Gruodžio, Sasnausko, Tallat-Kelpšos. Akompaniatorė Barbara Klonowski. Išleido Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas. Mecenatai: Lietuvių Fondas, Valdas Adamkus, Raimundas Mieželis, Petras Milašius. Plokštelės kaina 12 dol.

CHRONICLE OF THE CATHOLIC CHURCH IN LITHUANIA. No. 65. Leidžia Lietuvių katalikų religinė šalpa, 351 Highland Blvd., NY 11207.

LITUANUS. Volume 31, No. 3. Šį numerį redagavo Antanas Dundzila. Administracijos adresas: 6621 S. Troy St., Chicago, IL 60629.

Erlėnas. VĖJO VARTAI. Novelės. Išleido kun. Pr. Vaseris. Spausdino "Tėviškės aidų" spaustuvė, 18 Henry St., Kensington, Vic. 3031, Australija. Viršelis dail. V. Simankevičiaus. 195 psl., kaina 7 dol.

Į LAISVĘ. Nr. 94/131/. Politikos žurnalas. Redaguoja Vacys Rociūnas, 7328 Midland Rd., Independence, OH 44131. Administratorius — Jonas Prakapas, 14 Thelma Dr., Bakersfield, CA 93305. Metinė prenumerata: Australijoje, JAV, Kanadoje — 7 dol., kitur — 5 dol. Šio numerio kaina 3 dol.

Tėvynėje

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

VILNIAUS UNIVERSITETUI ĮTEIKTAS EUROPOS AUKSO MEDALIS

Nuo 1931 m. už geriausiai prižiūrimus istorijos, architektūros paminklus, už praeities kultūros išsaugojimą kasmet skiriami vadinamieji du Europos aukso medaliai ir dvi premijos. Vienas medalis skiriamas Vakarų Europos, kitas — Rytų Europos šalims. Šių premijų fondą įsteigė Hamburgo verslininkas dr. A. Tepfer. Jis ir iki šiandien vadovauja tarybai. Ką apdovanoti, sprendžia tarptautinė žinovų komisija. Paminklų apsaugos kuratorijos pirmininkas yra menų magistras H. Langberg iš Kopenhagos. Jos nariai — žymūs mokslo veikėjai ir meno istorijos žinovai, kaip Romos universiteto architektūros fakulteto dekanas D. d'Osatas, Salfordo universiteto profesorius G. Asfertas, Varšuvos universiteto profesorius Z. Sviechovskis ir kt.

1980 m. pirmasis Europos aukso medalis buvo įteiktas Talino universitetui. 1984 m. už restauravimo darbus buvo apdovanotas Leningrado universitetas, o šiemet jis papuošė Vilniaus universiteto apdovanojimų rinkinį. Medalio įteikti atvyko pats A. Tepfer, nepaisydamas savo devyniasdešimt vienerių metų amžiaus.

Į iškilmes susirinko daug svečių, kurie pasveikino universiteto rektorių Joną Kubilių. Rektorius kalbėjo: "Toks tarptautinis pripažinimas liudija, kad mūsų, vilniečių, darbai svarbūs ne tik mums patiems, bet jie sudaro visos žmonijos kultūros dalį.

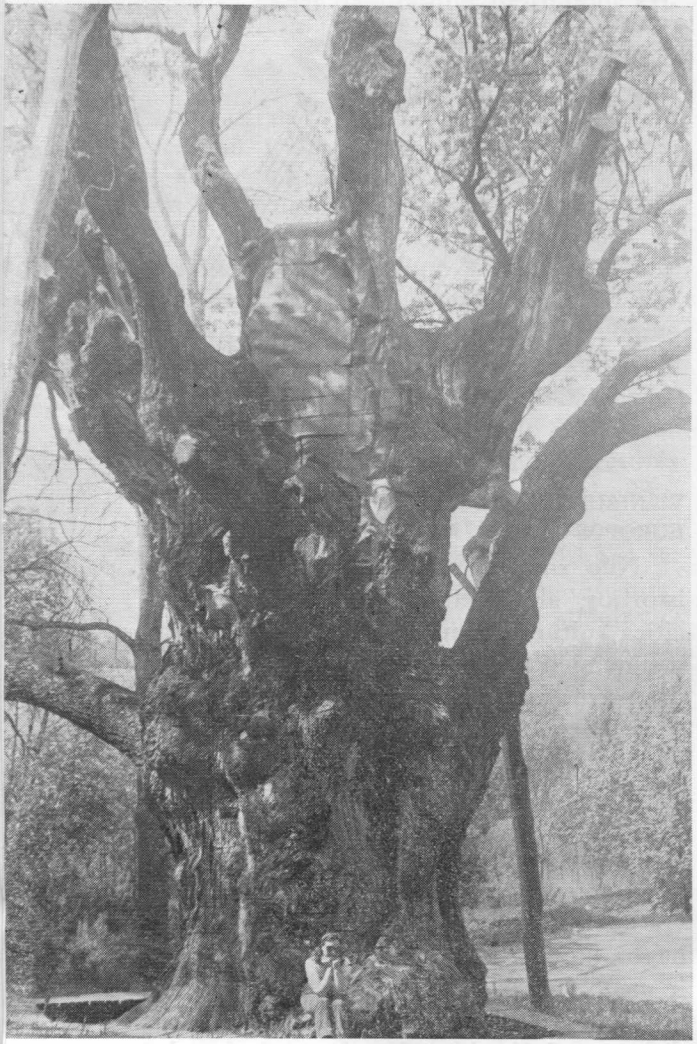

Stelmužės ąžuolas.

Kuratorija, vertindama ir skirstydama apdovanojimus, kreipia dėmesį ne tik į tai, kaip restauruojami praeities paminklai, bet ir kaip pritaikomi šiandienos poreikiams".

Seniausias visoje Rytų Europoje Vilniaus universitetas išsaugojo sustingusios architektūros formas šiandienai ir jas dar praturtino. Universitetas — tai vieta, kur susitinka praeitis ir dabartis. Čia jaučiama nenutrūkstanti laiko tąsa. Senuosius rūmus puošia šiuolaikinių dailininkų R. Gibavičiaus, V. Kmieliausko, P. Repšio, V. Valiaus freskos ir mozaikos. Šie kūriniai praturtina istorijos palikimą, jie senuosius rūmus tarsi sujungia su ateitimi. ("Tiesa")

RUOŠIAMASI KIPRO PETRAUSKO 100 METŲ SUKAKČIAI

Spalio mėn. įvyko organizacinės komisijos Kipro Petrausko gimimo 100-tosioms metinėms pažymėti posėdis. Remiantis archyviniais dokumentais, patikslinta Kipro Petrausko gimimo data (naujuoju stiliumi) — gruodžio 22 d. Taigi gruodžio pradžioje vyks pagrindiniai renginiai.

Organizacinė komisija numatė platų renginių planą. Iškilmingi jubiliejiniai minėjimai bus surengti Vilniuje ir Kaune. Dailės muziejuje bus atidaryta memorialinė paroda. Įvyks mokslinė konferencija: "Kipras Petrauskas ir lietuvių vokalo pasiekimai". Bus sukurtas atminimo medalis. Kipro Petrausko gyvenimas ir veikla, jo kūrybinis palikimas bus plačiai nušviesta spaudoje, per radiją ir televiziją, kino ekranuose ir paskaitose. ("Tiesa")

DRĄSUS LAKŪNAS — FELIKSAS VAITKUS

Kaune, aviacijos sporto muziejuje, buvo surengta paroda, pasakojanti apie Felikso Vaitkaus skridimą "Lituanika II" per Atlantą.

Po nepavykusio S. Dariaus ir S. Girėno skridimo per Atlantą, buvo paruoštas antras skridimas, kuriuo norėta užbaigti Dariaus ir Girėno žygį. Antram skrydžiui per Atlantą ryžosi dvidešimt aštuonerių metų aviacijos mokyklos auklėtinis Feliksas Vaitkus. F. Vaitkus gimė 1907 m. balandžio 20 d. Bridžporto apylinkėje — Čikagoje. Gatvė, kurioje jis gyveno, šiandien vadinama Lituanikos vardu. Jo tėvas Antanas buvo kilęs iš Gruzdžių, o motina Marija Stankevičiūtė — iš Žagarės.

Skridimas įvyko 1935 m. Šių metų vasara buvo labai nepalanki skridimui — ciklonai, priešingi vėjai, rūkas. Tinkamo oro F. Vaitkus laukė tris mėnesius. Atėjo rugsėjis. Orai kaitaliojosi kas dieną ir net kas valandą, bet rugsėjo 20-tąją virš Atlanto ūkanotame danguje atsirado maža prošvaistė. Lakūnas nusprendė šia proga pasinaudoti. Sekančios dienos ankstų rytą Beneto aerodrome "Lituanica II' atsiplėšė nuo žemės ir pasuko Atlanto link. Lėktuvas tolo

nuo krantų. Virš vandenyno buvo rūkas. F. Vaitkus skrido 3-3½ kilometrų aukštyje. Užklupo tris valandas lijęs lietus. Lėktuvas apledėjo. Po septyniolikos valandų skridimo, išniręs iš rūko, lakūnas pamatė Anglijos salas. Apie skridimą lakūnas pats pasakoja: "Jeigu nebūtų sugedęs benzino siurblys, tikslas buvo jau čia pat. Kadangi praradau daug kuro, netekau ir vilties pasiekti Kauną. Airijoje, prie Balenrobės, pamačiau pievas. Pradėjau sklęsti. Prie pat žemės vėjas netikėtai lėktuvą bloškė žemyn. Vienas sparnas palietė žemę. Lėktuvas staiga apsisuko į priešingą pusę ir nevaldomas nukrito".

Per dvidešimt vieną su puse valandos "Lituanika II" nuskrido 5100 kilometrų. Lakūnui nepavyko viršyti Dariaus ir Girėno 6411 kilometrų nuotolio.

1938 m. F. Vaitkus Čikagos universitete įsigijo filosofijos bakalauro laipsnį. Baigė Masačiuseto valstijos technologijos institutą, gavo lėktuvų konstruktavimo inžinieriaus diplomą.

Antrojo pasaulinio karo metu F. Vaitkus tarnavo JAV armijos karinėse oro pajėgose. Lietuvis lakūnas išbandė daugiau kaip 1000 lėktuvų. Tai buvo labai pavojingi skraidymai. F. Vaitkui buvo suteiktas pulkininko leitenanto laipsnis. Mirė jaunas, sulaukęs vos 49 metų.

Į aviacijos istoriją Feliksas Vaitkus įėjo kaip šeštasis lakūnas, vienas perskridęs Atlanto vandenyną. ("Tiesa")

BALTŲ KALBOS

Iš visų baltų kalbų ir tarmių šiandien yra vartojamos tik dvi — lietuvių ir latvių. Kitos — prūsų, kuršių, jotvingių, žiemgalių, sėlių — išnyko XIV - XVI a.

Seniausias ligi šiol išlikęs baltų rašto paminklas yra Bazelio (Šveicarijoje) universiteto bibliotekoje rastas senovės prūsų kalbos teksto fragmentas. Šis tekstas įrašytas ranka viename lakšte, kuris datuotas 1369 m.

Lietuvoje yra leidžiami keli tęstiniai leidiniai, kuriuose spausdinama lietuvių ir bendrai baltų kalbotyros straipsniai: Tarptautinis baltų kalbų tyrinėjimams skirtas leidinys "Baltistika" (eina nuo 1965 m., kasmet po du sąsiuvinius), Lietuvos aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerijos leidžiama "Kalbotyra" (nuo 1958 m. jau pasirodė 23 tomai), lietuvių kalbos ir literatūros instituto "Lietuvių kalbotyros klausimai" (nuo 1957 m. pasirodė 23 tomai). Be to, Lietuvių kalbos ir literatūros institutas leidžia "Lietuvių kalbos atlasą". Iš spaudos jau išėjo 13 akademinio "Lietuvių kalbos žodyno" tomų. Išleista tritomė "Lietuvių kalbos gramatika". Slavistikos ir balkanistikos institutas leidžia tęstinį leidinį — "Baltų-slavų tyrinėjimai".

XIX a. pradžioje atsirado lyginamoji kalbotyra. Buvo įrodyta, kad daugelis Europos ir dalis Azijos kalbų kilusios iš bendro šaltinio — indoeuropiečių prokalbės. Kalbų tyrinėjimas buvo ypač reikšmingas lietuvių kalbai, archaiškiausiai iš visų gyvųjų indoeuropiečių kalbų. Tyrinėjimai atvėrė lietuvių kalbai garsiausių pasaulio universitetų duris. 1852 m. vokiečių lingvistas A. Šleicheris apsilankė Rytų Prūsijoje, išmoko lietuvių kalbą ir po kelerių metų parašė pirmąją mokslinę lietuvių kalbos gramatiką. XIX a. viduryje mokslininkai ėmė važiuoti į Lietuvą, kad pasiklausytų, kaip kalba lietuvis kaimietis, kad suskubtų aprašyti (kaip jiems tada atrodė) mirštančią kalbą. Šiandien, praėjus daugiau kaip šimtui metų, įvairių kraštų lingvistai vėl važiuoja į Lietuvą. Dabar jie atvažiuoja ne užrašyti mirštančios kalbos, o susitikti su žymiais lietuvių mokslininkais, savo darbais pelniusiais tarptautinį pripažinimą ir autoritetą. ("Tiesa")

KAIMO GROŽIS

Ukmergės rajone, Salomėjos Nėries kolūkio teritorijoje, yra Veprių ežeras. Šį ežerą Valstybinis gamtos apsaugos komitetas paskelbė vandens paukščių draustiniu. Kolūkis už aplinkos tvarkymą yra pelnęs Didįjį gintaro gabalą, kaip dovaną. Kiekvieną pavasarį ir vasarą čia apsilanko daug ekskursijų ir keliautojų. Ūkio vadovai ir kolūkiečiai mielai sutinka svečius. Norintiems pa-

Stelmužės bažnyčia.

būti ilgiau, siūloma pastovyklauti vaizdingoje Šventosios ir Širvintos upių santakoje. Čia žydi gegužraibės, auksaspalviai burbuliai, pievinės šilagėlės ir daugybė kitų retų augalų.

Vepriečiai žino gražią savo ežero legendą. Ji pasakoja, kad senų senovėje čia gyveno kilmingas kunigaikštis. Jis augino labai gražią dukrą Geldutę. Dukrelė mokėjo skambinti kanklėmis taip, kad net paežerės lakštingalos nustodavo suokti ir klausydavosi nuostabios muzikos. Pavydžios laumės užkeikė Geldutę. Jos ją nusidangino į ežero dugną ir apgyvendino savo rūmuose. Kartu pagrobė ir Geldutės kraičio skrynią. Vakarais, kai nutildavo vėjo šuorai, žmonės iš ežero gelmių girdėdavo verksmingas kanklių melodijas. Daug drąsuolių bandė Geldutę išgelbėti, bet nė vienam nepasisekė.

1978 m. dailininkas Viktoras Žentelis "iškėlė" Geldutę iš ežero. Dailininko sukurta bronzos skulptūra pastatyta Veprių gyvenvietės aikštėje prieš tvenkinėlį su fontanu.

NAUJA OPERA — KRISTIJONAS

Lietuvos valstybiniame akademiniame operos ir baleto teatre įvyko kompozitoriaus A. Brazinsko operos "Kristijonas" premjera.

"Kristijonas"—tai dialogas su "Metais" ir jų kūrėju, pasaulietinės lietuvių literatūros pradininku Kristijonu Donelaičiu. Operoje veikia sąlygiški herojai. Šalia Donelaičio, jo žmonos Anos ir amžino rašytojo priešininko Ruigio, scenoje atgyja "Metų" personažai. Šiam muzikiniam kūriniui libretą parašė poetas A. Drilinga, spektaklį pastatė teatro vyriausias režisierius R. Siparis. Dirigentas — V. Viržonis, dailininkas — A. Kariniauskas. Kristijono vaidmenį parengė Lietuvos nusipelnę artistai V. Kuprys ir V. Prudnikas.

Kalbėdamas apie naująjį sezoną, teatro direktorius V. Noreika pabrėžė, kad dabar kaip niekada gausu tautinių kūrinių. Greit rampos šviesą išvys A. Rekašiaus baletas "Aura". Jauniesiems žiūrovams bus parodyta kompozitoriaus J. Gaižausko opera "Buratinas".

LĖLIŲ TEATRAS

1986 m. sukaks penkiasdešimt metų, kai Lietuvoje buvo sukurtas pirmasis profesionalus lėlių teatras. Dailininko S. Ušinsko vadovaujama Kauno marionečių teatro trupė 1936-aisiais metais parodė pirmąjį spektaklį — A. Gustaičio "Silvestras Dūdelė". Jame vaidino vėliau pagarsėję aktoriai P. Zulonas, M. Mironaitė, N. Nakas, J. Kalvaitis, O. Mažeikaitė. Spektaklis turėjo didelį pasisekimą, jo pasižiūrėti susirinkdavo apie 400 žmonių. Už spektaklio lėles dailininkas S. Ušinskas 1937 m. pasaulinėje pa-

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

APIE ŽODŽIŲ TRUMPINIMUS

Gerbiamasis Redaktoriau,

Savaitraštyje "Darbininke" paprastai vis trumpinami kai kurie žodžiai, pvz.: *jiem, tiem, geriem vaikam* ir t.t. Jeigu gerai atsimenu, tai tame savaitraštyje kažkada esu skaitęs, kad dabar taip reikia rašyti, kad taip yra nutarta Lietuvoje. Ar tai tiesa?

J. S.

* Ne, netiesa. Lietuvoje taip nebuvo ir nėra nutarta. Žinoma, tai nėra klaidos. Reikalui esant, galima įvairius žodžius trumpinti, ypač poezijoje ar stiliaus sumetimais, bet tokie trumpinimai nėra laikomi norminiais. Čia perspausdiname kalbininko prof. dr. Vlado Grinaveckio straipsnį, pavadintą "Tarmių atspindžiai bendrinėje šnekamojoje kalboje" ("Mokslas ir gyvenimas", 1985, Nr. 8). Šiame straipsnyje, tarp kitų dalykų, rasite atsakymą ir į savo klausimą.

*

Lietuvių šnekamoji bendrinė kalba šiuo metu yra vartojama įvairių visuomenės sluoksnių, ir jos vartotojų sparčiai daugėja, nes visų tarmių atstovai nuo savo tarmės laipsniškai pereina prie bendrinės kalbos. Tačiau lietuvių bendrinės šnekamosios kalbos grynumas ir taisyklingumas iki šiol vis dar atsilieka nuo gerai sunormintos mūsų bendrinės rašomosios kalbos. Ja kalba visa respublikos visuomenė, kilusi iš įvairių rajonų — iš kaimų ir miestų. Toji visuomenė paprastai turi išsaugojusi savo gimtųjų vietų tam tikrų kalbinių ypatybių, prasilenkiančių su bendrinės rašomosios kalbos normomis. Tokiu būdu šnekamoji kalba dar ne visada yra pavyzdinė. Dažnai tas pats žodis, dar labiau sakinys, įvairių žmonių, kalbančių bendrine kalba, lūpose skamba šiek tiek kitaip. Net taisyklinga bendrine kalba parašytą tekstą atskiri tą kalbą vartojantieji žmonės perskaitys kiekvienas truputį kitaip. Tos skirtybės neretai priklauso nuo to, kokią tarmę kalbėtojas iš mažens yra vartojęs. Pasiklausę, rodosi, gana taisyklingai kalbančio bendrine kalba žmogaus, dažniausiai galime pasakyti, iš kurios tarmės jis kilęs. Mat jo kalboje yra likę tam tikrų, daugiausia tarties ypatybių, būdingų vienai ar kitai tarmei.

Geriausias bendrinės šnekamosios kalbos taisyklingumo ir grynumo pavyzdys yra dramos teatrų aktorių, radijo ir televizijos pranešėjų kalba, tačiau ir čia esama nemaža sunkumų, ypač kai per radiją ar televiziją kalba ne humanitarinio išsilavinimo žmonės. Jų kalboje neretai prasikiša nemaža įvairių nuo pavyzdinės šnekamosios kalbos skirtingų dalykų ar net jai negeistinų reiškinių. Jų esama mažiausiai trejopų.

Vieni tokių skirtumų yra visai natūralus šnekamosios kalbos padaras, negriaunantis bendrinės kalbos normų, net jos toleruojamų. Tai daugiausia įvairių morfologinių formų — vienaskaitos ir daugiskaitos įnagininkų ir vietininkų, šauksmininko,

---

rodoje Paryžiuje buvo apdovanotas aukso ir sidabro medaliais. Teatras, suvaidinęs 56 spektaklius, iširo.

Šiandien Lietuvoje yra du lėlių teatrai — Vilniuje ir Kaune. Jie ne tik žinomi savam krašte, bet ir užsienyje. Su didžiausiu pasisekimu lėlių teatras lankėsi Lotynų Amerikoje, Afrikoje ir Europoje. Įvairiuose festivaliuose laimėjo daug žymenių. Šio sezono pradžiai Vilniaus "Lėlės" teatre bus parodyta keletas premjerų. Teatro vyriausioji režisierė L. Lankauskaitė paruošė E. Ignatavičiaus inscenizuotą Kazio Binkio "Kiškių sukilimas". Režisierius R. Driežis baigia kurti spektaklį pagal A. Gudelio pjesę "Dailidė, Perkūnas ir velnias".

("Tiesa")

veiksmažodžių daugiskaitos pirmojo ir antrojo asmenų, sangrąžinių formų bei bendraties ir kt. — trumpesniųjų lyčių vartojimas, atsiradęs dėl kalbos ekonomijos. Sakysime, bendrinės kalbos norminės žodžių formos *kelyje, lankoje, širdyje, širdimi, sūnumi, lietumi, mamyte, akimis, sūnumis, laukuose, keliuose, esame, esate, eidavome, eisime, kalbėtumėte, nešuosi, keliesi, eiti* ir daugelis kitų žmonių šnekamojoje kalboje beveik ištisai galūnėje neturi balsių ir yra pavirtusios į *kelyj* ar *kely, lankoj* ar *lanko, širdyj* ar *širdy, širdim, sūnum, lietum, mamyt, akims* ar *akim, laukuos, keliuos, esam, esat, eidavom, eisim, kalbėtumėt, nešuos, kelies, eit* ir pan.

Šios ir į jas panašios morfologinio galūnių trumpėjimo paliestos žodžių formos yra natūralūs mūsų gyvosios kalbos reiškiniai, būdingi daugeliui tarmių. Jos rodo tolesnę mūsų kalbos raidos tendenciją ir bendrinei šnekamajai kalbai nėra svetimos. Daugumas jų norminamuosiuose lietuvių bendrinės kalbos darbuose yra teikiamos kaip gretiminės šalia ilgesniųjų formų, bet nėra pripažįstamos norminėmis. Neretai jų pasitaiko ir bendrinėje rašomojoje kalboje, jų apstu mūsų senuosiuose raštuose, o grožinėje literatūroje kartais jos net patogesnės, pvz., *Eglė tik jauniausia vandeny dar vis* (S. Nėris); *Pavasario pievų melsvi vandenai geltonom purienom pražydo* (V. Mykolaitis-Putinas); *Ir plaukuos pajuntu balto sniego pirštus* (E. Mieželaitis); *Mes nesupratom, mes nemokėjom tos kalbos, kurią tu žemės gyslose buvai išmokęs* (Just. Marcinkevičius) ir kt.

Taigi trumpesniosios atskirų žodžių formos nepažeidžia bendrinės šnekamosios kalbos normų, visuomenei yra patogios kaip ekonomiškesnės, todėl oficialiojoje vartosenoje visai toleruotinos.

Antrasis tarminių reiškinių atspindys bendrinėje šnekamojoje kalboje yra interdialektinio pobūdžio, daugiausia susijęs su tarmine tartimi. Tarmės atstovas rytų aukštaitis, perėjęs prie bendrinės kalbos vartosenos, gana sunkiai atsikrato jam įgimto trumpųjų kirčiuotų balsių *i, u* ilginimo, t.y. jų tarimo beveik kaip ilgųjų *y, ū* ir nekirčiuotų ilgųjų *y, ū* trumpinimo iki bendrinės kalbos trumpųjų *i, u*. Sakysime, kalbėdamas jis vietoje *tikras, kita, visas, buvo, grupė, gyvenimas, gyvybė, brūkšnelis, trūkinėti* ir kt. tars *tykras, kytas, vysas, būvo, grūpė, givenimas, givybė, brukšnelis, trukinėti* ir pan. Nemažų sunkumų kelia daugelio šnektų atstovams ir norminis bendrinės kalbos žodžių *pirmas, žirnis, pilnas, dirbi, dulkės, kurmis, stumti, kulti* ir kt. tarimas. Šiuo atveju labai dažnai bendrinėje šnekamojoje kalboje girdime tuos žodžius tariant netaisyklingai, t.y. *pyrmas, žyrnis, pylnas, dyrbti, dūlkės, kūrmis, stūmti, kūlti* ir pan. Kita analogiška interdialektinė ypatybė bendrinėje šnekamojoje kalboje yra žodžio kamieno trumpųjų *a, e* nenorminis ilginimas, t.y. tokių formų, kaip *rasti, nešti, pametė, geresnis, mano, tavo* ir kt. tarimas su ilgaisiais *a, e*, visai taip, kaip tie *a, e* tariami žodžiuose *namas, vakaras, metai, degina*. Labai dažnai girdime kalbančius bendrine kalba, bet netaisyklingai tariančius balsius *o, ė*. Didesniame rytų ir pietų aukštaičių šnektų plote šie balsiai yra tariami beveik kaip balsiai *a, e*, t.y. žodžius *brolis, tėvas* ir kt. kilę iš tų šnektų bendrinės kalbos vartotojai neretai gali tarti beveik kaip *bralis, tevas* ir pan. O žemaičių šnektų atstovai, perėję prie bendrinės kalbos, savo tarmės įtakoje balsius *o, ė* dvibalsins, vers *ie, uo*, t.y. vietoj *brolis, tėvas* tars *bruolis, tievas*. Iš tokio tarimo dažnai labai lengva atskirti, kada bendrine kalba šneka žemaitis, kada rytų lietuvis. Ypač dažnai, pažeidžiant bendrinės kalbos normas, trumpinami nekirčiuoti ilgieji balsiai žodžių galūnėse. Tokį trumpinimą lemia žmonės, kilę iš vakarinių ir šiaurinių respublikos rajonų. Tie bendrinės kalbos vartotojai paprastai taria *lauka, žole, aki, sūnu, seseri, geraji, didiji, sunkuji* ir pan. vietoj norminių *lauką, žolę, akį, sūnų, seserį, gerąjį, didįjį, sunkųjį*.

Prie interdialektinių reiškinių, atsispindinčių bendrinėje šnekamojoje kalboje, yra ir tarmių priegaidės bei jų kirčiavimo specifika. Bendrinės kalbos vartotojo, kilusio

iš žemaičių šnektų, tartyje aiškiai girdima tų šnektų laužtinė ir tęstinė priegaidė vietoj norminės tvirtapradės ir tvirtagalės. Su laužtine priegaide tariamas balsis atrodo, lyg būtų du kartus pakartojamas. Toks įspūdis esti, žemaičiui tariant žodžius *darbas, laukti, lūpa* ir pan. O žemaičių tęstinės priegaidės įspūdis dvibalsiuose ir dvigarsiuose koncentruojamas ne kaip bendrinės kalbos antrajame sande, o pirmajame. Dėl to susidaro įspūdis, jog tokius žodžius, kaip *kampas, sausas, telpa* ir kt., toks bendrinės kalbos vartotojas žemaitis ištaria su tvirtaprade priegaide, t.y. taip, kaip tariami bendrinės kalbos žodžiai *samtis, saulė, kelmas.*

Esminę žemaitiškojo akcento žymę sudaro ir jų nukeltinis kirtis, tariamas po kirčio esančiuose ilguosiuose žodžio skiemenyse ir darantis įspūdį, jog žodis tartum skiemenuojamas. Ši kirčiavimo ypatybė tartyje paprastai išlieka ir išmokus bendrinę kalbą.

Daugelis rytų šnektų kirčiuotą ilgą žodžio galą taria ne su tvirtagale priegaide, kaip yra bendrinėje kalboje, o su kirstine. Iš tų šnektų kilęs bendrinės kalbos vartotojas savo kalboje neretai tą įgimtą ypatybę išlaiko, tokių žodžių, kaip *vaikai, laukai, daugiau* ir kt. galūnę ištardamas staigiai, lyg nukirsdamas.

Daug keblumų bendrinės kalbos vartotojui sudaro ir jo gimtajai tarmei būdingas kirčio atitraukimas iš galūnės į žodžio pradžios skiemenis. Dėl to neretai žodžiai *tyliu, vieta, ranka, ausis, širdis* ir kt. bendrinėje šnekamojoje kalboje yra kirčiuojami ne galūnėje, o pirmajame žodžio skiemenyje, t.y. taip, kaip *yla, liepa, langas, saulė, miltai.* Dėl kirčio atitraukimo dėsnių nesuvokimo šnekamojoje bendrinėje kalboje ima ir pasitaiko visai nenorminio tokių žodžių, kaip *traukinys, gyvulys, šulinys, apynys, avilys* ir kt. kirčiavimo atvejų pirmajame skiemenyje ir jų pavertimas nebuvėliais *traukinis, gyvulis, šulinis, apynis, avilis* ir pan.

Tarmėse yra žodžių bei formų, turinčių kitokią kirčio vietą ar priegaidę negu bendrinėje kalboje. Ir tokie kirčiavimo skirtumai nesusiję su dėsningu kirčio atitraukimu iš galūnės į žodžio pradžią. Sakysime, daiktavardžių kirčiuoto priešdėlio *-ant* (antakis, antrašas) bendrinėje kalboje priegaidė yra tvirtagalė, o žemaičių ir jų kaimynų aukštaičių šnektų ji — tvirtapradė; daiktavardžiai su kirčiuota priesaga *-iena* (avižiena, dobiliena, aviena) bendrinėje kalboje yra pirmosios kirčiuotės, t.y. pastoviai kirčiuojamas antrasis skiemuo, o kai kuriose tarmėse jie — trečiosios, t.y. kirtis šokinėja iš galūnės į priesagą; būdvardžių moteriškosios giminės vienaskaitos naudininko formos *baltai, brangiai, gerai* ir kt. bendrinėje kalboje kirčiuojamos šaknyje kaip galininkas, o daugelyje tarmių šiuo atveju tvirtapradiškai kirčiuojama jų galūnė; veiksmažodžių formos *matau, mačiau, matei, matys* bendrinėje kalboje kirčiuojamos tvirtagališkai, o žemaičių tarmėse šiuo atveju galūnėje tariama tvirtapradė priegaidė.

Čia minimi ir jiems analogiški interdialektinio pobūdžio tarmių atspindžiai bendrinėje šnekamojoje kalboje nėra pageidautini ir netoleruotini. Vienas iš pagrindinių mūsų kalbos kultūros uždavinių — su jais visomis jėgomis be atvangos kovoti ir be gailesčio šalinti iš vartosenos. Šiuo atveju ypač svarbi ir pačių bendrinės kalbos vartotojų reikli pažiūra į savo kalbos kultūros lygį, į savo sąmoningą bendrinės kalbos normų perėmimą ir pagarbą taisyklingai ir grynai bendrinei kalbai.

Vienas iš labiausiai bendrinei šnekamajai kalbai kenkiančių reiškinių yra didesnių miestų inteligentų kalboje pasitaikančios kai kurios žargonizmo apraiškos. Tai mūsų kalbos sistemai visai svetimi dalykai, daugiausia susiję su tartimi ir kirčiavimu. Yra pastebėta, jog tam tikra inteligentijos dalis (dažniausiai dėl kitų kalbų įtakos) nemoka ištarti lietuvių kalbai būdingojo ilgojo *o* balsio ir vietoj jo taria tarptautinį trumpąjį *o,* tuo būdu lietuviškus žodžius *lopas, protas, sodas* ir kt. ištardami su tokiu *o,* koks yra tariamas žodyje *jodas,* paverčia lietuviui neatpažįstamomis svetimybėmis. Kartais tų pačių inteligentų nemokama ištarti ir trumpieji žodžio galo kirčiuoti balsiai *i,*

ŪSAI IR BARZDA KENKIA SVEIKATAI!

Visi gerai atsimename, kad dar neseniai buvo labai paplitęs paprotys vyrams, ypač jaunimui, auginti ūsus ir barzdą. Atrodo, kad jau šis paprotys pamažu eina iš mados. Tai labai gerai.

Gal ši ūsų ir barzdos problema kai kam gali atrodyti nerimta, bet ją labai rimtai nagrinėjo rusų mokslininkas chemijos daktaras M. Dimitrijevas. Buvo tirta 16 vyrų su ūsais, 14 — su barzda, 12 — su ūsais ir barzda. Tarp jų buvo rūkančių ir nerūkančių.

Ūsuočių ir barzdočių įkvepiamame ore rasta keliasdešimt toksinių medžiagų, tarp jų: fenolo, benzolo, toluolo, ksilolo, stirolo, etilbenzolo, acto rūgšties, amoniako, sieros vandenilio, azoto dioksido, acetono ir t.t. Plaukai toksinių medžiagų beveik neišskiria, o jeigu ir išskiria, tai kur kas mažiau negu oda (skaičiuojant pagal paviršiaus plotą). Matyt, rastosios medžiagos buvo iškvepiamos ir jas sugėrė plaukų paviršius, kuris pasižymi absorbinėmis savybėmis. Desorbuodamosios jos vėl patenka į organizmą su įkvepiamu oru. Be abejo, plaukuose susikaupia ir kitų medžiagų, kurių yra aplinkos ore.

Nustatyta, kad ūsuočiai kvėpuoja labiau užterštu oru negu barzdočiai, o nešiojantiems ūsus ir barzdą šis neigiamas poveikis dar sustiprėja. Dar labiau patys orą užsiteršia rūkantys ūsuočiai ir barzdočiai.

Svarbiausi oro grynumo komponentai yra atmosferos ozonas ir lengvieji jonai. Kai ore jų trūksta, pablogėja savijauta, apsunksta galva ir atsiranda kitokių negalavimų, kaip ir veikiant toksinėms medžiagoms. Todėl buvo panagrinėta ūsų ir barzdos įtaka šiems oro grynumo komponentams. Šios krypties tyrimų rezultatai buvo tokie: barzdą nešioti žalinga, ūsus — dar žalingiau, o blogiausia — ir ūsus, ir barzdą. Rūkantiems šis žalingumas dar padidėja 5-8 kartus (neskaitant tiesioginio tabako dūmų patekimo į plaučius).

Ūsuočiai ir barzdočiai, kvėpuodami užterštu oru, greičiau nuvargsta, apsisunkina galvą, kurią ima vis dažniau skaudėti, sumažėja darbingumas. Nustatyta ir kraujospūdžio pakilimas bei padidėjęs eritrocitų nusėdimo greitis, tam tikrų apykaitos sutrikimų, dirginantis poveikis akių gleivinei ir viršutiniesiems kvėpavimo takams.

O gal barzda ir ūsai turi filtruojamųjų savybių? Deja, jų nerasta. Tad, vyrai, skuskite ūsus ir barzdas!

ATSARGIAI BĖGIOKIME!

Anglų medikai, kaip rašoma žurnale "Medical News", ištyrė Oklendo mieste per vienerius metus netikėtai mirusių žmonių mirties priežastis. Tarp jų 9 vyrai nuo 35 iki 56 metų, kurie ilgiau kaip tris mėnesius buvo reguliariai bėgioję ristele (jogging). Septyni iš jų mirė bėgdami ar ką tik baigę bėgti, du — miegodami. Net paskutinę parą prieš mirtį jie niekuo nesiskundė, gerai jautėsi. Tačiau tyrimai parodė, kad visi jie turėjo širdies vainikinių kraujagyslių nepakankamumą. Taigi, norint bėgioti (jogging), reikia pirma gerai pasitikrinti širdį.

SENOVĖS MYLĖTOJŲ DRAUGIJA

Londone, Anglijoje, yra įsisteigusi Senovės mylėtojų draugija, į kurią priimami tie, kurie griežtai atsisako visų šiuolaikinės civilizacijos išradimų: nevažinėti automobiliais, neskraidyti lėktuvais, nesiklausyti nei radijo, nei televizijos, nesifotografuoti

---

u, jie neleistinai ilginami, pvz., žodžiai *turiu, neši, keliu* ir kt. paverčiami žargoniniais *turiū, nešy, keliū* ir pan. Šiuo atveju neretai pasitaiko ir ilgųjų bei trumpųjų balsių neskyrimo, jų maišymo bei suplakimo, priebalsių *ž, r, š, v* neleistino kietinimo *prieš i tipo* balsius, priegaidžių tarimo iškraipymo ar žodžių visai be priegaidžių tarimo, lietuvių kalbai svetimo žargoninio kirčiavimo atpraiškų. Su visais tokiais dalykais kalbos kultūra nuolatos kovoja, jie griežčiausiai smerktini kalbos šalintini.

Didelio [illegible]s kultūros darbuotojų rūpesčio ir pastangų dėka mūsų bendrinė šnekamoji kalba, nors savo grynumu bei taisyklingumu dar ir atsilieka nuo bendrinės rašomosios kalbos, tačiau ryžtingai kratosi čia nurodytųjų ir kitų negerovių, nuolat plečia savo vartojimo sferą, visą laiką artėja prie rašomosios kalbos.

ir t.t. Pažeidusieji šiuos draudimus yra išbraukiami iš draugijos. Neseniai buvo pašalinti du nariai, susigundę pasikalbėti telefonu.

KIEK MES PRAKALBAME

Amerikiečių mokslininkai apskaičiavo, kad kiekvienas žmogus (imama vidurkis) per dieną prakalba apie vieną valandą. Tad per visą gyvenimą kiekvienas prakalbame apie pustrečių metų. Jeigu visas savo kalbas surašytume į knygas, tai turėtume tūkstantį tomų savo "Rinktinių raštų", kurių kiekvienas tomas būtų 400 puslapių.

MAŠINRAŠČIO REKORDAS

Vokietė mašininkė Gabilė Monat pasiekė naują pasaulinį greitojo mašinraščio rekordą. Per sekundę ji suduoda į rašomosios mašinėlės klavišus 12 kartų. Neseniai Liucernoje, Šveicarijoje, įvykusio greitojo rašymo čempionate ji parašė vidutiniškai 704 ženklus per minutę, įskaitant ir laiką, reikalingą popieriui pakeisti.

VYRAI NETURI DRAUGŲ

Žurnale "Psychology today" rašoma, kad psichologai ištyrė 1000 vidutinio amžiaus vyrų amerikiečių ir padarė liūdną išvadą, kad jų dauguma neturi draugų. Mat dabar, padidėjus ekonominiams ir profesiniams reikalavimams, didžiąją savo laiko dalį jie praleidžia darbe ar namuose. Naujų pažinčių nėra daug, ir vyrų bendravimas nėra toks artimas bei intensyvus kaip tokio pat amžiaus moterų.

TRUMPAI IŠ VISUR

▪ Čikagoje yra 6.685 seselės vienuolės, priklausančios 140 kongregacijų. Iš jų 439 chroniškos invalidės, 653 vyresnės kaip 80 m. amžiaus, o 2.493 tarp 60 ir 79 m. amžiaus. Kandidačių — 43, novicijų — 44. Pradžios mokyklose dirba 1.135, aukštesniosiose — 564, kolegijose dėsto 223, ligoninėse ir slaugymo namuose darbuojasi 604, parapijose (ne mokyklose) dar dirba 419.

▪ Vatikano Šv. Silvestro ordinu apdovanoti: prof. Jokūbas Stukas, Antanas Saulaitis, Sr. ir dr. Adolfas Damušis. Pro Pontifice et Ecclesia ordinu apdovanotos Jadvyga Damušienė ir Loreta Stukienė.

▪ Nikaragvos kardinolas Miguel Obando y Bravo lankėsi Esteli mieste. Nors marksistinės dvasios vyriausybė jau buvo uždraudusi visokius susirinkimus ir procesijas, kardinolo pasitikti susirinko apie 5000 žmonių. Minia kardinolą lydėjo per miestą. Mišiose aikštėje dalyvavo apie 7000 žmonių. Kardinolas pamoksle pasakė miniai, kad kunigai jų krašte bauginami, Bažnyčios nuosavybė konfiskuojama, laužomos pagrindinės konstitucinės teisės, siaurinamos žmogaus teisės.

▪ Vienos (Austrijoje) kardinolas Franz Koenig, sulaukęs 80 metų amžiaus, pasitraukė iš pareigų. Jis buvo komunizmo kritikas ir pasitarimų su netikinčiaisiais pradininkas.

▪ Montrealyje, Kanadoje, mirė kard. Maurice Roy, 80 metų amžiaus. Jis buvo artimas lietuvių bičiulis. Dabar kardinolų kolegijoje yra 150 kardinolų iš 58 tautų. Net 34 kardinolai yra sulaukę 80 metų amžiaus.

▪ Romoje yra 17 bažnytinių universitetų, kuriuose dėsto 900 profesorių ir mokosi 9.000 studentų. Seniausias yra Šv. Grigaliaus universitetas, vedamas jėzuitų. Šį universitetą įsteigė šv. Ignacas Loyola ir šv. Pranciškus Borgia 1553 m.

▪ Jugoslavijoje, Zagrebo mieste, spalio 26-27 d. buvo kroatų ir kitų tautybių katalikų jaunimo sąskrydis, kuriuo užbaigtas tarptautinių jaunimo metų minėjimas. Zagrebe dalyvavo keli tūkstančiai jaunimo.

▪ Nauju palaimintuoju popiežius paskelbė olandų kunigą Titą Brandsmą. Jis 1942 m. liepos 26 d. buvo Dachau stovykloje nužudytas, įšvirkščiant į kūną karbolio rūgšties. Jis turėjo filosofijos daktaro laipsnį ir universitete dėstė filosofiją bei olandų mistikos istoriją. Daug rašė spaudoje. Kovojo prieš nacių ideologiją, diskriminaciją, žydų naikinimą.

▪ Niujorke, Lincolno centre, rodant filmą "Hail Mary", įžeidžiančią Švč. Mergelę Mariją ir katalikų nusistatymus, įvyko demonstracijos. Jose dalyvavo apie 2.500 katalikų, giedodami giesmes ir kalbėdami rožinį.

▪ North Karolinoj išleistas įstatymas, reikalaująs parduotuves apvalyti nuo pornografinių žurnalų ir vaizdajuosčių. Savininkai prisitaikydami išima pornografinę medžiagą iš savo krautuvių.

▪ Pitsburgo šaritės, paskelbusios greitos pagalbos rinkliavą varguomenei, į savo įsteigtą Emergency Trust fondą surinko aukų daugiau kaip ketvirtį milijono dolerių. Tiek aukų surinkta per 9 metus nuo šio fondo įsteigimo.

▪ JAV prezidentas Reaganas lapkričio 8 d. priėmė 20 augštų Amerikos dvasininkų. Jų tarpe buvo ir du lietuviai: vysk. Paulius Baltakis ir kun. K. Pugevičius. Šioje delegacijoje buvo ir keturi JAV kardinolai: J. Bernardin, J. Krol, B. Law, J. O'Connor. Programa prasidėjo Baltųjų Rūmų komunikacijos direktoriaus P. Buchanan pranešimu apie Reagano ir Gorbačiovo susitikimą. Kalbėjo ir kele-

tas kitų aukštų pareigūnų. Kun. K. Pugevičius skatino Ženevoje priminti Lietuvos okupacijos nepripažinimą ir nepriklausomybės siekius, prašė ginti žmogaus teises. Delegacijos nariai privačiai pietavo su prezidentu. Dalyvavo ir L. Kojelis, dabar pakeltas prezidento asistentu gynybos ir tarptautiniams reikalams. Vysk. Baltakiui pasiūlius, prezidentas leido perduoti per Amerikos Balsą jo sveikinimus lietuvių tautai.

▪ Įsteigta kasmetinė premija už religinį veikalą. Šiam tikslui kun. J. Prunskis paaukojo Liet. Religinės šalpos įstaigai 25.000 dol., kad iš palūkanų būtų išmokama premija. Numatoma pusę skirti autoriui, pusę leidyklai.

▪ Prof. S. Sužiedėlio knyga apie šv. Kazimierą išversta į vokiečių, italų ir portugalų kalbas.

▪ P. Jurkus ruošia knygą apie šv. Kazimierą lietuvių dailėje. Joje bus apie 150 šv. Kazimiero paveikslų, kurių apie 100 yra bažnyčiose.

▪ Jungtinėse Tautose pasakė kalbą Motina Teresė, Meilės misionierių įsteigėja. Jos klausėsi 1000 diplomatų. Ji sakė: "Jokia spalva, jokia religija, jokia tautybė neturi stoti tarp mūsų. Mes visi esame Dievo vaikai". Ji pasmerkė negimusių kūdikių žudymą. Pasakė, kad jos vienuolija pasiryžo Niujorke įsteigti prieglaudą AIDS ligos aukoms. Ji taip kalbėjo: "Mes bijomės atominio karo, mes bijomės šitos naujos ligos, bet mes nebijome žudyti mažutėlių". Motina Teresė buvo taip pat nuvykusi pažiūrėti filmo premjeros apie jos įsteigto vienuolyno veiklą. Filmas pavadintas jos vardu. Savo sveikinimus Motinai Teresei atsiuntė prezidentas Reagan ir Indijos premjeras Gandhi, džiaugdamasis, kad ji savo veiklos pradžiai pasirinko Indiją. Motina Teresė jau yra sulaukusi 75 metų amžiaus.

▪ Popiežius lapkričio 17 d. Šv. Petro bazilikoje paskelbė palaimintąja maronitų apeigų vienuolę Rafkas Al-Rayas. Ji kantriai kentėjo įvairias ligas, buvo paraližuota ir apako. Tą pat dieną buvo paskelbta palaimintąja Notre Dame vienuolijos įkūrėja sesuo Marija Teresė ir pasionistų vienuolyno seminaristas Pio di San Luigi, džiova miręs 21 m. jaunuolis.

▪ Kinijoje kas trečias nėštumas baigiamas abortu. Taip praneša jų Sveikatos ministerija.

▪ Čekoslovakijos komunistų kontroliuojama vyriausybė neleido vyskupui Paolo Hnilica iš Vakarų atvykti į tėviškę atsisveikinti su savo mirštančia 82 metų amžiaus motina. Vengdamas arešto, jis 1951 m. pasitraukė iš savo tėvynės.

▪ Romoje išleistas popiežiaus kalbų rinkinys jaunimui.

"Laiškų lietuviams" konkursas

Jau laikas rašyti straipsnius konkursui, nes jis baigiasi vasario 16 dieną. Iš praktikos žinome, kad kai kurie laukia paskutinių dienų ir paskui nespėja laiku atsiųsti.

Suaugusiems yra pasiūlytos šios temos:

1. **Mūsų visuomenės skaldymosi priežastys ir santykiai su Lietuva.**
2. **Atvirumas ir vienišumas šeimoje.**
3. **Mišrių šeimų problemos.**
4. **Krikščionio laikysena skirtingų rasių, tautų, tikybų ir partijų atžvilgiu.**
5. **Ar tylėjimas visuomet yra auksas; kada privalome kalbėti?**
6. **Ko laukiame iš pamokslininkų?**

Jaunimui (iki 30 m. amžiaus):

1. **Dažnai jaunimas pasako: "Aš neinu į bažnyčią, nes iš mišių nieko negaunu". Ką tu atsakytum?**
2. **Dėl ko taip mažai jaunuolių renkasi dvasinį luomą?**
3. **Dėl ko jaunimas pradeda rūkyti, gerti, vartoti narkotikus?**
4. **Kokios savybės draugystę ugdo ir kokios žudo?**
5. **Ko mes laukiame iš auklėtojų?**
6. **Pliusai ir minusai būti lietuviu svetimame krašte.**

Čia yra nurodyta tik medžiaga, temą gali formuluoti pats autorius. Straipsniai turi būti tinkamai spausdinti "Laiškuose lietuviams". Jie turi būti pasirašyti slapyvardžiu. Į atskirą vokelį reikia įdėti savo tikrąją pavardę, adresą ir telefoną. Straipsniai turi pasiekti redakciją iki vasario mėn. 16 dienos.

Premijoms turime 850 dol., jas paskirstys laimėtojams savo nuožiūra konkurso vertinimo komisija, kurią sudaro: Apolinaras Bagdonas, Petras Daugintis, S.J., Danutė Eidukienė, Rita Likanderytė ir Nijolė Užubalienė.

Premijos bus įteiktos "Laiškų lietuviams" metinėje šventėje 1986 m. balandžio mėn. 13 d. Jaunimo centre. Premijų mecenatai: a.a. Pranas Žilaitis (jam atstovauja Pranas Lekutis) — 500 dol., Jonas ir Bronė Veselkai — 150 dol., Stefanija Rudokienė — 100 dol., Ona Siliūnienė — 100 dol.

Mecenatams esame nuoširdžiai dėkingi.

"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" EKSKURSIJA

Ateinančiais metais birželio 13 — liepos 2 d. ruošiame ekskursiją į Austriją, Vengriją ir Jugoslaviją. Vienoje (Austrija) — 4 naktys; iš Vienos Dunojaus upe plauksime į Budapeštą (Vengrija), kur būsime 3 naktis. Iš Budapešto autobusu važiuosime per visą Vengriją, pro didžiausią Europos Balatono ežerą į Jugoslaviją, kur praleisime daugiausia laiko. Zagrebe — 2 naktys, Plivice — 1 naktis, Splite — 1 naktis, Dubrovnike — 3 naktys, Sarajeve — 2 naktys, Belgrade — 2 naktys.

Iš Čikagos kainuos apie 2490 dol., iš Niujorko — apie 2367 dol. Čia įeina visos kelionės lėktuvu, laivu ir autobusu, pirmos klasės viešbučiai, numatytos ekskursijos, maistas ir kai kurios kitos mažesnės išlaidos. Kasdien gausime pusryčius ir vakarienę, o kelionėse ir pietus (lunch).

Prašome registruotis šiuo adresu: American Travel Service Bureau, 9727 S. Western Ave., Chicago, IL 60643. Tel. (312) 238-9787.

Nuoširdi padėka "LAIŠKŲ LIETUVIAMS" rėmėjams

57 dol. aukojo kun. S. Gaidelis.
30 dol. aukojo Vytauto Didžiojo Šaulių rinktinė.
20 dol. aukojo T. Vildžius.
12 dol. aukojo D. Bubelienė.
11 dol. aukojo A. Ralienė.
Po 10 dol. aukojo: A. Lawler, O. Girnienė, J. Žemaitis.
8 dol. aukojo A. Baltrūnas.
Po 7 dol. aukojo: P. Žolynas, P. Karosas.
Po 5 dol. aukojo: K. Puskunigis, O. Damienė, B. Jablonskis, M. Tarvydienė, J. Vaičeliūnas, L. Zurlis, J. Gaigalienė, K. Rožanskas, kun. I. Urbonas, J. Kęsgailienė, M. Steikūnienė.
Po 4 dol. aukojo: J. Gritėnas, A. Literskienė, J. Astas, S. Liubartienė.
3 dol. aukojo J. Švedas.
Po 2 dol. aukojo: M. Veliuona, S. Kananavičienė, E. Venclovienė, H. Kripavičius, V. Rutkauskas, M. Karechka.

VISIEMS REIKALINGA KNYGA

Jau iš spaudos išėjo ir platinama daugelio seniai laukta knyga **"Praktinė lietuvių kalbos vartosena"**, paruošta J. Vaišnio, S.J. Knyga labai naudinga visiems, kurie domisi lietuvių kalba ir jos kultūra. Ji bus naudinga lituanistinių mokyklų mokytojams, aukštesniųjų lituanistinių mokyklų mokiniams, laikraščių redaktoriams, rašytojams ir visiems, kurie nori taisyklingai lietuviškai rašyti ir kalbėti. Knyga kietais viršeliais, 240 psl., kaina tik 8 dol. Galima gauti pas platintojus arba "Drauge", 4545 W. 63rd Street, Chicago, IL 60629.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakaris. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Telef. 737-8400. Nekaltai Pradėtosios Švenč. M. Marijos seserų spaustuvė, Putnam, Connecticut 06260. Metinė prenumerata — 10 dol., atskiras numeris — 1 dol.